Јаша Машиіахов

Дәдәј

Папе от сыновей

Машиjахов Jаша Сионович
1938-2001 с.

Јаша Машиjахов

Дәдәј

Москва
2002

Данная книга не предназначена для
коммерческого использования и
распространяется бесплатно

Слово о поэте

Наша встреча состоялась накануне смерти, благословенной памяти Яши Машияхова. Он умер в Кубе где родился в 1938 году. Более полувека писал стихи. Замечательные стихи. В перерыве между работой учителя начальных классов и строительных дел мастера, переездов из Кубы в Баку, а затем и в Москву им написаны сотни замечательных поэтических произведений, многие из которых переложены на музыку и стали народными песнями. Лирика Яши Машияхова нашла себе место в татских альманахах Махачкалы, в газетах и в поэтических сборниках Азербайджана. Великолепное знание не только своего, но и азербайджанского языка позволило поэту перевести в стихах полную философского смысла драму великого поэта Азербайджана Самеда Вургуна «Вагиф».

После очередного чтения стихов Яши Машияхова никак не могу согласиться с расхожим мнением, что мы принадлежим к «маленькому народу». Нет, это неверно, ибо мы, горские евреи, есть маленькая часть большого целого, некогда волею

судьбы разделенного и выброшенного в чужие земли, чтобы пройти через муки ада, но жить надеждой, сохранить веру и свой гордый дух. На какой бы земле не жили наши предки в течение многих столетий своих странствий: в Кубе или в Дербенте, в Кайтагской долине (Дерей Гатте) или в долине Сунжи-реки, они любили эту землю - кормилицу, прикипали к ней сердцем, воспевали ее в своих песнях и оплакивали, когда снова, в который раз, были вынуждены ее покинуть.

Таким певцом - пылким, бесконечно влюбленным, по-сыновьи нежным - стал для своей Кубы Яша Машияхов, великолепный поэт-лирик, сердце которого, как сверхчувствительный прибор, не может оставаться равнодушным к судьбе своего народа, ко всему, что имеет общечеловеческое значение.

Мы познакомились с Яшей Машияховым четверть века назад, и он покорил меня сразу и навсегда. Вдохновенно, с присущим ему тактом, он читал свои стихи. Рассказывал о том, что послужило причиной к их написанию, и его размышления о жизни, людях и событиях невольно выдавали в нем человека

мудрого, не заурядного, подчеркивали широту его взглядов и образность мышления. Но самое главное, меня обрадовали уносящие на Восток стихи, сочные, спелые, как созревшие сливы в саду, написанные прекрасным народным языком и, казалось бы, на давно известные темы.

В самом деле, о любви написаны тома. Великие классики посвятили ей свои лучшие произведения, и, кажется, уже вообще нечего сказать и добавить, а вот в стихах Яши Машияхова эти же слова заиграли по-новому, как повернутая к солнцу грань алмаза.

Горечь бед сменяет жизнь радостью удач,
Чередуя снег и дождь, смех и горький плач.
Ты все горести свои можешь мне отдать
Как их в сердце сберегу, знаешь только ты.

На лице твоем пылает всех цветов краса,
На губах - их аромат, на висках - роса.
Да, я жду тебя, спеши ж, медлить ведь нельзя,
Как в тоске я погибаю, знаешь только ты.

(Перевел В. Портнов)

Или же:

Целый мир - тебе дарю
Знала б, сколько я терплю.
Лишь увидев раз тебя,
В пламени любви горю.

Когда Светлана Савицкая, наша славная космонавтка, совершила свой геройский полет, Яша Машияхов посвятил ей стихи. Нет, не ради очередного восхваления, а с неожиданно новых позиций, с чисто житейских, можно сказать, женских, материнских... - мол, она прилетела туда, чтобы растопить эту безжизненную, оледеневшую планету и вдохнуть в нее жизнь...

В своем сердце ношу я мечту
Материнским теплом обогреть
Ледяную планету вот эту,
Чтоб проснулась она ото сна.
(подстрочник)

Или же его отклик после посещения горы Машук - места дуэли великого поэта М. Ю. Лермонтова. К сожалению, это и ряд других его стихов еще не нашли своего переводчика,

но подстрочники двух четверостиший выглядят так:

Здесь упал он в черноту и в холод,
Здесь прострелено сердце поэта,
Здесь, говорят, девушка-черкешенка
В знак траура обрезала свои дивные косы.

Я хотел пойти по той же тропе поэта,
Но вдруг небо заволокло и хлынул ливень
Видно, храня в себе скорбь по поэту,
Гора Машук снова справляла тризну.

Жизнь и смерть, добро и зло, дуализм мира и борьба двух начал не дает поэту покоя. Раненый с детства вестью с фронта о гибели отца, смертью любимой жены восемь лет назад и тяжкой, невосполнимой потерей матери в прошлом году, Яша Машияхов видит смерть в образе отвратительного дикаря с топором в руках.

В подтверждение тому, что эта тема волнует поэта не только сегодня, надо вспомнить о его поэме «Чинара», посвященной всем убиенным, безвременно ушедшим из жизни. Величайшим преступлением считает поэт

лишить другого жизни, ибо человек предназначен покинуть этот мир лишь только естественной, своей смертью. Таково кредо поэта, его жизненная, гражданская позиция, своим творчеством утверждает это.

О чем же поэма? О том, как какой-то «дикарь с топором» вырубил выращенную им с детства чинару. Вернувшись после долгого отсутствия домой, он увидел вдруг распластанную на земле, словно труп, чинару со следами топора злодея на ее теле. Вот завершающие строки поэмы:

Я прижал ее листья к губам своим
Обнял чинару, прижавшись к ней телом,
Дал ей тепло своего плачущего сердца,
И мне показалось вдруг, что она вздрогнула
И тихо умерла в моих объятьях.
(подстрочник)

Вообще природе, ее красоте и божественности поэт посвятил значительную часть своего творчества. Снежные вершины, холодные родники и зеленые поляны родной Кубы навсегда запали в его сердце и неотступно преследуют его повсюду. Он воспевает их,

говорит им о любви, делится своими думами, просит прощения, обещает не забыть и вернуться к ним.

«Да, для меня они как живые, в них мое детство, среди них я познал первую любовь, с ними моя жизнь...» - признался однажды поэт. И это не преувеличение, ибо его лирика не только его личная, а общечеловеческая, черпающая в красоте природы новые силы для еще лучших песен.

Здравствуй, горная река, здравствуй Кудиял!
Над тобою облака легче одеял.
Здравствуй, тополь, помнишь ли,
как в седых ночах
Колыбель мою качал на своих ветвях?
Но скажу тебе по чести, гордый Кудиял,
Сквозь колючую судьбину я к тебе бежал.
Знай, в каком бы чужедальнем ни был я краю -
Приползу, приду, приеду, чтоб сказать «люблю»!
(Перевел В. Портнов)

На конкурсе на лучшее поэтическое произведение, посвященное 450-летию великого поэта Азербайджана Мухаммеда Физули, стихотворение Яши Машияхова завоевало

1-е место. И вручая ему заслуженный приз, известный азербайджанский поэт Тофик Байрам сказал:

- Поэзия Яши Мошияхова похожа на чистые, как слеза, родниковые воды Кавказа! Да, можно без преувеличения сказать, что творчество Яши Мошияхова - явление в поэтической литературе горских евреев. Да обретет он покой в Саду Эдемском...

Михаил Дадашев.

Бәдә хәбәр
(Әри јоровурдә шаир Јаша бирормә)

Винирим јәкирә, кофој дулһорә...
Әз дәрдо, әз гәмо, ихтилот сохдим.
Әз дүл тү кирошдә "Мәћәз догирә".
Фачиәј әнурә, хүрдәлә сохдим.

Әтү һич шүбһәо, кувәји нә зә.
Тү ки сог-саламат бири ә дустмә
Ни инбу данүсдә, корһој худорә.
И гәзәб әсәр тү, бәлкә ни омо.

Руза кировунди, һә јавош кәшди
Ә вәтән ћәјили ә Губә рафди
Ћәчәл мүһләт нә до, Гудјала кәшди.
Әз чилидә билог, шәхтәој ән дог
Хәбәр омо "шаир" әз ћилом рафди.

Рафди тү әри сал дәдәјә дорә,
Гәл кири говрәрә, хорирә зәрә.
Гисмәт тү нә бисдо гәдүшә зәрә.
Әри хәбәрсүзә ћәзизә дәдәј.

И чү бәдә хәбәр лов бисдо әз тү.
Нә омо залума, јазуги ә тү.
И вәхтсүзә ћәчәл һаштанки! ћәзүр.
Әзчә вәдиромо омо әри тү.

Нәс бурра әгулмә нисдүм ә хүшдә.
Әз гәд дусто әдәм, мә түрә кәшдә
Ә дәрдәвоз әдәм нүшдә вәхушдә.
Вәләс јаралу мунд, әз шаир хүшдә.

Вәчүрүт әсәр тү, хәһәро дусто.
Хәбәрсүз мунди, әз салмуша күлһо.
Ћәрсини чумһошу, гәмлүја дүлһо.
Һороj зәнит Јашара! Ә дүл сухдокор!
Әри тү јос күрди, гонлујә доћор.

Тү тәмизә инсон, ән гәд хәлг иму.
Дүл тү јә богчә бу, әри һәмәјму.
Зу омо шәхтәо, ә тараф иму
Солмуш бисдо будог, шејриjјәт иму.

Дирикәш јәтими, әз хунәј бәбә
Јасириһо әтү гисмәт нә бисдо!
Чү инбисдо! Јә дәһ саликәш һәчи!
Јәсириһо әтү, гисмәт инбисдо.

Рази нисди гили бу, дәр пирә дәдәј.
Чума рәћи нә бу, килитә дәдәј.
Имоһој гәл кҮрдәј, әз говрәј дәдәј.
"Әз овһој билогиш тәмизә дәдәј".

Дәдәј хәбәрсҮз мунд, әз хәләф хушдә
Хәләф хәбәрсҮз рафд, әз дәдәј хушдә.
И дәрдо һәмәрә лап әдәј кҮшдә.
ХәбәрсҮзә дәдәј, әз хәләф хҮшдә
ХәбәрсҮзә хәләф, әз дәдәј хҮшдә.

(09.01.2002 Ушвәћ Ифраим)

Əхири коғоз

Кəшдикəш шəhəрhо кəшдикəш диjhо,
Вəтəнсүз нə күрди jə рузиш гəрор.
Ə ћəjкəл чарусдə əри дəдəjhо,
Ə вəтəн домунди əхириш бирор.

Jаник Машиjахов зəнк сохдə əмə куфтирəки биjо əри əни китоб jə дү коф нүвүсүм, əз чуммə ћəрс омо. Əхи чүтар нүвүсүм диjə Jаша нисд. Бəгдə фикир сохдум: Мəкəр əjи ћилом даими оморокор бирəними? Рази бисдорум: ихтилотhо, хатирəhо, арзуhoj Jашараш əри ə хəлг расундə jə гəрд данусдум.

Əри həр кəс əjи ћилом сə коф jадикор мундə. Вəтəн, Миллəт, Дəдəj... Jаша Машиjахов əзу шаирhojмуни ки, əвəз ону jəбojкə бəлкəш нə бисдо. Əнчəг чəн гəдəр əруj хори инсон hисдикəр и шеирhош мундəнини:

Дəдəjмə, Дəдəjмə ћəзизə Дəдəj,
Əз овhoj билоги Тəмизə Дəдəj.

У тə əхир ћүмүр хушдəш, гəрд дəдəjə дорə надануcд. Əнчаг гəрд вəтəнə, гəрд хəлг хушдəрə ə зиjодировоз до. Вə jəкүмүн

шаир әни милләт бисдо. У ә сәнәт хүш дәровоз, ә инсонјәти хүшдәровоз һәмишә ә дүл гәдүрмәндә инсонһо домундәнини. Әзини кукһо ә 200 сал јәбо оморә.

Офтоји шеириму батмиш бисдо, гәдүрүрә нә данусдим.

Әз хушбәхти һәмишә имурә хубә кукһо, духтәрһојму бири вә инбурузиш һисд.

Доктор Илизаров, Исак Ханук, композитор Шүмшүм Ашуров, Петр (Хаим) Агарунов, Һилил Нисимов, Мәтәтијо Исаков, Мәрдәхәј Мәлкәј Гәјиш, Довит Ћәнуко Илизаровһо, Илјас Исмаил оғлу, Симон, Елдар, Тәлћүм Гуршумовһо, Мирзә Хәзәр, Бәбәјхунә Шәлмү, Јаша Машијахов вә башгаһо. Ичиро инсонһо дүлә ә мәшәл чарундә әри хәлг сухундәт. Имурә шаирһош кәм нисд. Бинјәми Исаков, Рамбом Шамаилов, Елдар Гуршумов, Нисон Муса, Симах Шејда, Имту, Шаһин, Сәви, Антон Агарунов вә башгаһо.

Бәћзи шаирһојму һәләш ночог китоб вәдәшәндә бирәт. Әзиниһо, хәрч сохдә анбара китоб вәдировундәки, урә кәлә шаир кујут.

Һәчи нисд:

Иләһәз гумарбазиш китоб мәдәшәнү. Әнчәг хундокор инбуми? Сабирә, Муса Чәлилә, Алмас Илдырымә ә соги, јә китобиш нә бири. Әнчәг һәмишә даһи бирәт. Имбуруз Бинјәми, Шәлму, нә Јашара ә бүтүн һилом әдәт хундә. Мәкәр и шаирһорә китоб кәрәкими? Әји нәтичәјим ки, әкәр ә шеир мә, фикир на појезија дәрикә, әз дәс ә дәс кәшдә ә бүтүн һилом лов бирәнүт. Нәһ и кејфијәтһо нәдәрикә, әзини китобһо ә сандыг әдәбијати чарусдә ә бинәј зани сәһибу мумунут. Јаша һәмикә хубә рәссам бу. Әкәр у әриму ә шеир Шевченко, Есенин, Мүшвүг букә, ә рәссами Брулјов, Бәһлулзадә, Әзимзадә бу.

Үзејирә анбар хосдәнбу. Шикил әни кәлә даһирә ә масли краскәровоз кәширә ә ев музеји дорәбу. У һәмчинин маестро Нијазирәш, Һәнуко нә Мәлкәј Гәјишәш Ә чү зовгово јаратмиш сохдәбу. У сон дәрәчә мәлуматлү, елм вә инчәсәнәт хадими бу. У һәмикә али чәнаб бу. Гимәт һәр кәсә дәгиг мидо, јә кофәш јәрсүз, нәзијоди нисохд. Әз дүнјоһ әдәбијати

һәчи коф сохдәнбу һаштанки и сәнәткарһо ћовурһоју бирәт. Әз ихтилотһоју дујмиш ни бисдори. Тәћди мисохдики, јәбојкәш урә вини. Локосүзә инсон бу, јобо ә сәр чој хурдә коф воровунд:

- Год, Һәнрих Һејни һәмишә әз чувур бирәји хүшдә шори сохдәнбу. Әнчәг Мотсарт, милләт хушдәрә пәћәнү сохдәнбу. Әкәр Брулјов ни бисдокә, Шевченко әз гәзомот ни вәдиромо. Украина ичиро шаирә зу вир мисохд. Әнчәг Азәрбајчана јә инсон нә бири ки, Мүшвүг нә Чавидә хилос сохдә тану.

Чү кујум бирор: һәр доврә мәрдһојүш, нәмәрдһојүш бирәни. Јә папрус сухундә бәгдә пүрси:

- Чүтар оморә әритү Год, чүн Шәлмүји шаир имурә јәбојкәш инбуми? Чүн ишмуни шаирһо һәмишә нәс оморә бирор.

- Ә шинирәһојмә киро әзу анбара шеир вә појимоһо мунди, һәтта јә драм әсәриш нүвүсди.

Дузи бирор: Шәлмү дикәркун бирә бәгдә нүвүсдәһорә јә боғләмә сохдә ә хәһәр хушдә доробу. Әнчәг хәһәр әз

ҥилом зу рафта бәгдә и шеирҥош сәҥиб-сүз мунд. Доморүшү Үсүфҥәјим у вәхт ә ирониҥоровоз алвар сохдәнбу. Еҥтимал ки и шеирҥош, ә тараф онуҥо кирошди. Шаир чәнд салҥо бәгдә ә вәтән бирикәш, әз нүвүсдәҥо хәбәр дорокор нә бири. Әзун бәгдә нүвүсдәҥојүш тазадан ә дәс кәссо ә бухов домунди. Ҥәјат Шәлмү әз сәр тә поj фачиә бири бирор:

Чумҥоj ону ҥәрси бирәбу.

- Ҥәјф у шеирҥорә хундә анбар мараглү инбисдо.

Әз фикир чиро бу куфдирә пүрси.

- У мәҥәниҥорә чүтар нүвүсдәј Год. Ҥәја-чансүз шинирә нәс бирә. Тә и мәҥәниҥо ҥәзур бирә ә Үсүфовоз шәвҥо-рузҥо нәхи-сирәјм бирор. Ҥәмәј әнуҥо әри сәс Үсүф нүвүсдә омори.

- Мәш әри Шәлмү јә шејр нүвүсдәм. Үсүф әзмә вәкүрди. Виники мәрә куш дошдә воисдә хунд:

Ҥәлә әји кәзәли шеир нә шинирәм бирор. Әз сәс Үсүф бен Ухаj урә хош оморәнбу. Мә урә коф дорум ки әји шеирҥо таза мәҥәниҥо мүнүвүсүм. У хәјли шори сохт.

Әз Бинјәми коф воромо.
- Бинјәми кәм нүвүсдә Год, әнчәг чү нүвүсдәкә әз дүл нүвүсдә. Ову дахилијанғы дәри воистәни әкәр Бинјәми дијәш марағлы бу, овуровоз әрәғы ху.
Әри Рамбом куфтирәнбу:
- Рамбом дәринә шаири Год, әнчәг ә һүчәт сохдә јәкимуш ову нирасим. Әри Үшвәһ бен Ифраим мукуфди. Үшвәһ тәмизә куки, әз ихтилотһоj ону, һәмишә инсон шор бирә.
Әз Мәтәтијо шори сохтәнбу.
- Мәтәтијо тәмизә куки Год. Һәм имурә хосдәкор, һәмикә фәхр имуни. Әз хушдә кујим ки, Мәтәтијо Исаков ә Гүбә редактор кор сохдәки әву чәтинә вәхтһо ә нәзники јә сад шеир Јашара ә мәтбуат чан сохдәбу. Даһијәти Мәтәтијош овунчо бирики, әзини талантора ә вәхтү кәшф сохтә әри хәлг, ә руј вәдировунди. Әнчәг имуш тәхсиркоримки, анбара сурһоj појизијәрәш, ән сәнәтәш Јаша ә хушдәрәвоз бәрд. Худо әзини кукһорә һәрдән овурдәники, һәр кәс хүшдәрә шиноху. Әз хубиһоj хүшдә шор бу, әз хәрәбһо пәшму бу. Нүвүсдәһо,

ихтилотһо, куфдирәһој шаир ингәдәјики, ә китобһо нидору. Иһорә әри нүвүсдәш јә һүмүр вәс ни сохy. Гејри ади шәхсијәт бу һәлә иму урә анбар микәшдим.

Гулумһо-гуншиһо ишму чунмәнит
Әчәһош һүсдумкә ишму әнмәнит
У руз ки әзишму мә дур бисдорум.
Дүлмәрә ә кишму ә киров норум.

Әлбәтдә әји китоб һәммә нүвүсдәһој Јаша нәдәри әнчәг и чүклә зәһмәтләј кукһо ју, әри хәлг иму анбар гимәтлүни. Иму инбуруз Вәтәнә, Милләтә, Дәдәјәш хосдоирә бијо әзу вомухим. Иму инбуруз шеирәш, сәнәтәш, тәмизә дустирәш нәһајәт мәрдә хуно мүрдәјирәш бијо әзу вомухим. Худо јәбојкәш ову рәһмәт сохо. Ихтијор дит јәбојкәш әји китобовоз, гәдүрмәндә инсонһој хәлг имурә тәбрик сохум. Ә һәммә инсонһо чун соги арзулә-миш сохум:
Һәмишә ишмурә хосдәкор:

Год Мухаилов.
04.03.2002 с.

Хосдәнүм инсонһорә

Дәдәј

Чү кујум дәдәјмә салhо зу кирошд,
Е ḩәјил бисдорум ә коф куш нәдошд.
Дүлмә залум бисдо, дүлтү зу вокошд.
Дәдәјмә-дәдәјмә ḩәзизә дәдәј.
Әз овhој билоги тәмизә дәдәј.

У кирошдә рузhо фурмиш нәс бирә,
Әјормә офдорә hәр түрә дирә
Хубә рузhош нисдкә әјор овурдәм,
Сипрә мујhојтүрә мә ғурбу кәрдом.
Дәдәјмә-дәдәјмә ḩәзизә дәдәј,
Әз овhој билоги тәмизә дәдәј.

Дүл дәдәј, дүл ḩәјил еки нәс бирә,
Әвәхтү нә күрдәм мә кофhој түрә.
Вәхт бири вүр сохдәм чофоhој түрә.
Дәдәјмә-дәдәјмә ḩәзизә дәдәј,
Әз овhој билоги тәмизә дәдәј.

Сәрмә дорд дорикә шәв нә хисирәј,
Дурә сәбәћhорә тү ә чум дирәј.
Мәрә кәлә сохдәј, түллә пир бирәј.

Дәдәјмә-дәдәјмә һ̧әзизә дәдәј,
Әз овһој билоги тәмизә дәдәј.

Јашајум нүвүсдә кофһојмә расди,
Гәрдтүрә нә дорум мә човон һисди.
Имоһој һ̧үмүрмә-рузмәш варасди.
Дәдәјмә-дәдәјмә һ̧әзизә дәдәј,
Әз овһој билоги тәмизә дәдәј.

Губә 1967 с - Москва 1997 с.

Воку дәрмәрә

Ә у сија чумһо бәхдмәрә бәсдүм,
Чәнгәдә вој зәрүм чәндбо кирисдүм,
Тү әримә дүшмә, мә һәлә дустум,
Бијо ә шәвмә тү ә сәбәһмә тү.

Һәрсмә ә чүмһојмә бисдо лап рушум,
Түсүз ә е чикә гәрор нисд нүшүм.
Әз аташ рачиту мә лап һүркмишүм
Бијо ә шәвмә тү ә сәбәһмә тү.

Әз хәјолмә норә насданүм түрә
Дәрдлүјә Јашајүм хосдәнүм түрә.
Бијо пәшму-пәшму воку дәрмәрә.
Диро ә шәвмә тү ә сәбәһмә тү.

Баку 1967 с.

Кирошдə рузhoj ђəјили

Ə рузhoj ђəјили салhoj ђəјили,
Əзсəрмə лəнк шəндə чү зу кирошдит?
Əзу тəлħə рузhо, ширинə рузhо,
Əримə чəнгəдə еоровурд hишдит.

Ə вишəhoj Гүбə, ə догhoj Гүбə,
Əришму руз əз руз дүлмə кирисдə.
Əсəр вəлкhoj палуд, ə лүкəј вəлəс,
Мəрə воруш бирə рихдə војисдə.

Кулhoj бəгəлүји, əчəјит ишму?
Чикəј тəлүhошму ə дəсhojмə вə.
Ə чилидə билог, ə вəрфијə дог,
həлə сəринишму ə гəд дүлмə дə.

Дү диглə ђəрс рихдə у духдəр hишд рафд,
Ə никəрəј "Гудјал" тү шоhод бири.
У кəрмə ђəрсhорə тү həмишəји,
Бəлкə ə мирвори чарундабири.

Мијом садбо мијом, һозорбо мијом,
Ој Губә һич мәћәл нишәнүм түрә.
Әз мәркә вишәһо әз сәр куләһо,
Мијом әри кәшдә ђәјилимәрә.

Баку 1968 с.

Түш данусдәни

Ә ḩисоб нә күрдә кирошди рафди,
Мә әз тү лап дурум түш данусдәни.
Оворәј чүмhoj тү чәнди-чәндиhо,
Екүмүн мә бүрүм түш данусдәни.

Мәпүрс әзу рузhо, чәнд рузhо кирошд,
Васалhо гәд бисдо, томузhо кирошд.
Кәјки рача рујтү ә рујмә докошд,
Мә ә болә дәрүм түш данусдәни.

Бијо зимусдујмә, hәминонмә тү,
Сәнгә шән әз дүлтү ә чејронмә тү.
Худојмә тү, тиројмә тү чүнмә тү,
Түсүз хүшкә дорум түш данусдәни.

И ḩилом е руз дәрд, е руз кејф бирә.
Е руз воруш бирә е руз вәрф бирә.
Әкә дәрд hисдикә, ди дәрдтү мәрә,
Мә сәхдә сур дорум түш данусдәни.

Әвүр рача кулhо ә мујтү вәри,
Шәhhoj гүзүлкүлhо ә рујтү вәри.
Зу бијо ә Јаша тәјтә чун дәри,
Нәјојкә мүмүрүм түш данусдәни.

Баку 1965 с.

Рузhошму ә хејрбу никәрәј доги

Рузhошму ә хејрбу никәрәј доги.
Хәнәнујмә дуллу буhо дор говоги.
Мәнәвлүја дорhо, шеhhoj сәбәћи,
Кулhoj гүзүлкүли, чинорhoj рәћи.
Әз "шоhдог" оморә тәмизә шоhвор,
Јаравуш вишәhо, чәнд палудә дор.
Ќурундә тәкәркhо, чилидә вәрфhо,
Әдүл ђәјилимә домундә ћәјфhо.
Чушмәhoj сәбәћи, думонhoj шәви,
Дузиш әкишмунум, нобукә хови?
Әз ворушhо бәгдә чәрхә ковнәhо,
Нүгрәјә ђәсмуhо бирәнгинәhо,
Әз ишму вәкүрдәм хосијәтмәрә.
Дүлмә ә hәр корhо хомуш нәс бирә.
Савза мејдузиhо, руз ишму ә хејр
Һәр әкишму бирә hисдүм бәхдәвәр.
Никәрәј "Гудјал" нәнуј-нәнәммә,
Әчә бисдорумкә дәри ә дүлмә.
Ќофhoj у духдәрә у шәв шинири,
Сипрә дәсhoj әну ә дәсмә дәри
Дорә кофhojмурә әчә нүвүсди?
Әзу шәв бәгдәтә дүлмә кирисди.
-Ә "бәнәвшә билог", чилидә билог,

Әри сур куфдирә килитә билог.
Е војкәрә хуно тү ә дүлмә дә
Палаши у чүмһо ә овһојтү вә.
Мәсүз тәћно мундә хунәј бәбәјмә,
Мәсүз етим мундә пирә дәдәјмә.
Ә рәћ дәнишири, әз рәћ вомунди,
И чү гисмәт бисдо, тү тәћно мунди?
Гулумһо-гуншиһо: ишму чунмәнит,
Әчәһош һисдүмгә, ишму әнмәнит.
У руз ки,әз ишму мә дур бисдорум,
Дүлмәрә әкишму ә гиров норум!

Баку 1984 с.

Духдәр

Мәпүрс дүлмә һәчи могбун әрчүни.
И дәрдһо-ћәсрәтһо, әнтүни духдәр,
Чәндгәдәј ә ћилом рачһо һисдикәш,
Сирог мәһббәтмә әнтүни духдәр.

Бијо дүекирә әз чүм нәшәним,
Кирошдә рузһорә әјор дәшәним.
Чон кујим ә еки бијо чон шиним,
Дузә рәћ хосдәји һәчини духдәр.

Һәсрәтә мә ә дүл дошдә ниданум,
Түсүз ә у рәћһо кәшдә ниданум.
Әри кәсһо түрә һишдә ниданум.
Дүлтү һәчи залум әрчүни духдәр.

Түсүз ә дог Јаша думон вәбирә,
Ә дүлү ләпүрһој дәрјоһ дәбирә.
Кирим дәс екирә руз шәв нәбирә,
Хојим дү екирә әз чуни духдәр.

Баку 1967 с.

Нипүрсүм

Әкәр ту мијојкә ебо е коф ку,
Мујһој хинәји ту ә кәрдән тији.
Әкәр ту мијојкә мәрә мә фурму,
Моку әри гисмәт кумон нисд дири.

Нипүрсүм васали, појизи чүни,
Никујум әз салһо-салһо кирошди
Һәвәли ту бири әхириш түни,
Никујум һәчи дир әрчу вокошди.

Нипүрсүм лиһәји палаши овһо,
Әритү чәнд һово мизәнү дүлмә.
Нипүрсүм әзчә вә локо ә ловһо,
Јашајум, нипүрсүм-нипүрсүм күлмә.

Баку 1967 с.

Шәв гүдүши әну духдәр

Әри гисмәт иму дијә нисд кумон,
Бијовһо рузһорә мәсох шуморуш.
Е шәв һәминони тү әз ђәсмујмә,
Ћәсрәт тији сохдәј ә тәһәр воруш.

У шәв бирәнгинә чәсд әз чумһојмә,
Әзу шәв мә фәгир бисдорум күлмә.
Рәћһо чилгәһорә әләг вакүрди
Әритү вој зәрә етимә дүлмә.

И ћәсрәт мәкүрү ђәсмуһојмәрә,
Кумон нисд ә кучәш әмә расд мијој.
Рәћмәрә имбуру ворушһо, вәрфһо,
Инсофсүз имбоши ә ховмәш нијој.

Јаша и дәрдһорә кәширә чәтин,
Екүмүн хосдәјмә тү бирә-бирә.
Ә е гуш чарусдә пар зәрә мурај,
Тү ђәрүс имбоши мә, дирә-дирә.

Баку 1964 с.

У мәнкијә шәв

У рача дәсhорә кәширә әз дәсмә,
Мә дијә hич нијом, куфдирә рафди.
Нә омо нәфәсмә, нә омо сәсмә,
Ә у мәнкијә шәв чү корбу сохди.

Ләпүр рафда појтү ә у чилгәhо,
Мәђәни ђәсрәти әдәј нүвүсдә.
Е ђилом мүhбәтә бәрди әчәhо,
Рәђтүрә әримә гәләт вәнгәсдә.

Әки дүл вокунум бурбун әмә рәђ,
Күлhо-гүзүлкүлhо әз тү киләји.
Әри газhој чүшмә вүр бирә сәбәђ.
Мә амбар сонхүрдүм, түсүз бирәји.

Ә мәсүз бәхдәвәр, ә рача гисмәт,
Екүмүн гәлпәрә дүл әз тү дири.
Тү еоровурд hишдә и дәрд и ђәсрәт.
Әримә ә ђилом тутунә бири.

Баку 1964 с.

Түрә-түрә дирәнки

Зүм-зүм сохдә билогhо,
hәрбој түрә дирәнки.
Думон вүр сохдә догhо,
hәрбој түрә дирәнки.

Шәх никәрә ләс бирә,
Ә гәд вәлкhо сәс бирә.
hәммә ә ћәвәс бирә,
hәрбој түрә дирәнки.

Әвүр һилом рач бирә,
Түрә-түрә дирәнки.
Рач-рачhош бирач бирә,
hәрбој түрә дирәнки.

И һилом hәммә әнтү,
Түрә хәбәр нисд әзтү.
Ки нибу ошуг әтү,
hәрбој түрә дирәнки.

Хуб нисд һич дәрдлү бирә,
Јаша хосдәни түрә,
Е һомсолә ди урә,
Һәрбој түрә дирәнки.

Баку 1969 с.

Рачи тү

Тү е хубә духдәр ән кучәјмуни,
Чүмтү сијәһ, гоштү сијәһ рачи тү,
Ә бәнд норә у шәлгәмә мујһорә,
Әчун висдо әчә рафдә һәчи тү?
Әхи-Әхи рачи тү.

Үшүгһој кучәјму мәкәрдо түсүз,
Дорһо гүзүлкүлһо дәкәрдо түсүз,
Чилидә билогһош вокордо түсүз,
Әчун висдо әчә рафдә һәчи тү?
Әхи-Әхи рачи тү.

Тү рафта рәћһорә чутам гәл күрүм,
Дәсә әз әтәктү чүтам вәкүрүм.
Дүлмәрә тазадан әки бәхшә дум.
Әчун висдо әчә рафдә һәчи тү?
Әхи-Әхи рачи тү.

Әрәћтү кәширәм чәнгәдә чофо,
Әјортү нисд бәкә дорәјмһо кофһо?
Мәјил мәрә кујум түрә бијбофо.
Әчун висдо әчә рафдә һәчи тү?
Әхи-Әхи рачи тү.

Әз нумтүрә кьүрдә Јаша вомунди,
Дүлмә парча-парча ә рәћһо мунди.
Кьумонмә ә пәсәј догһо домунди.
Әчьун висдо әчә рафдә һәчи тү?
Әхи-Әхи рачи тү.

Баку 1964 с.

Әри чинор баллада

Ә сәјмүн класс дәри,
Әз дүли шори-шори,
Е чинор кошдәбүрүм,
Чәнд салһо дошдәбүрүм.
У рузбәруз буј вошәнд,
Ә булудһо лүкә шәнд.
Шәвһо нәнуј-нәнәм хунд.
Сәбәћһо мәһәни мухунд.
Вәлгһоју чүмүсдәнки.
Ҝоф сохдәнбу һәшданки.
Һәр сәхдә кәрми бирә,
Шунә мизә сәрмәрә,
Хиникә шоһворињо,
Сәринә ворворињо.
Чәнд һәјилһо ә еки,
Ә вишәһо рафдәнки,
Урә дирәнки әз дур,
Рәћорә нисохдим вүр.
Әри рәћәт кәшдәјму,
Әри дуз вокошдәјму
Чинор рәћ бурбундәнбу.
Дүләкәрми дорәнбу...
Муҝуфдурум ә Ләлә

Ә Абрашка ә һәјкә
Ә Нәтәнил дәнишит
Һүндүри чинормәрә,
Лап әз дурһо винишит.
- Һәчи кирошд чәнд салһо,
Мәһәл дур бирә омо.
Варасдим школәрә,
Вүр сохдим дү екирә.
Ғәл күрдүм дәдәјмәрә.
Ғәл күрдүм чинормәрә.
Чинор ә дүлмә дәри.
Оморум ә хундәји.
Ворвориһо бирәнкә,
Ә хори вәрф дирәнкә,
Нишинохдум һич кәсә,
Имбисдорум дүлпәсә.
Мукуфдурум ә чәндбо.
Ә вәрфһо-ворвориһо!
Ә чинормә дәс мәзә.
Ә чинормә дәс мәзә.
- Чәнд мәһһо кировундум,
Әз һәсрәти вормундум.
Вокошдум әри дирә,
Ҹәзизә чинормәрә.
Чү дүрүмкә хуб имбу,

Чинор ә бог нәвобу
Ә дурази бог иму,
Чинормә ә хори бу.
Ҹикәј чәнд тәвәр ә јү.
Хүрд-хәшил лүкәhојү.
Рача вәлкhојү зиб-зәрд,
Әзи кәлә нобу дәрд.
Ә вәлкhо лов вонорә
Ғәл күрдүм чинормәрә
Мә синәсов бисдорум
Әз дүлмә кәрми дорум
Дүлмәрә думон вәкүрд.
Чинормә ә ғәлмә мүрд.
- У руз мә дир нәсохдә,
Әз дүл ђәрс рихдә-рихдә
Митој чинор ә дүлмә,
Әри офдә hомсолә,
Һолсүз-могбун е тәhәр,
Зу вокошдум ә шәhәр.
Һомсолә кумонсүз бу.
Ә дүлмә думон добу.
Әји шәhәр ә тәhәр чинормә
Чинор нобу.

Баку 1983 с.

Ҝәдәләј куксәк

Әчә бисдорумкә ә унчо имбу,
И кук гуншиму ҝәдәләј куксәк.
Әз ки хунәјму нирав сур нибу,
И кук гуншиму ҝәдәләј куксәк.

Ә пәнчәрәјму һә мидәнүшү,
Әз гулум-гунши һич ђәјб никәшү.
Әсәр сокујму шәвһо мүнүшү,
И кук гуншиму ҝәдәләј куксәк.

Мәһһо ҝирошди имоһој сали,
Е ҝоф никују, зувуну лоли.
Ҝофиш ҝуфдикә, ҝофһојү коли,
И кук гуншиму ҝәдәләј куксәк.

Гирмизи имбу мәрә дирәнки,
Ә рәђ импојү мә ҝирошдәнки.
Һә әунчо имбу мә воҝошдәнки,
И кук гуншиму ҝәдәләј куксәк.

У сәһәт мидав әчә бүрүмкә,
Шәв ә хов мијов руз нәдүрүмкә.
Ә дүл офдорә диртә дүрүмкә,
И кук гуншиму кәдәләј куксәк.

Москва 1999 с.

Тү офдорә әјормә

Мә әзтү дур бирәнки,
Әтү бәмзәр дирәнки,
Дүлмә әрчү вој зәрә,
Кујум әтү ә јормә
Тү офдорә әјормә.

Гушһо мурав мокошду,
Чүммә түрә микәшдү.
У рузһо нивокошду
Кујум әтү ә јормә
Тү офдорә әјормә.

Булут воруш овурдә,
Чүшмә товуш овурдә.
Әки кујум и дәрдә.
Әтү кујум ә јормә
Тү офдорә әјормә.

Дәрд дүлмәрә нә дири,
И һәсрәт кәлә бири.
Әримә шәлә бири
Кујум әтү ә јормә
Тү офдорә әјормә.

Јашајүм мә тамаруз,
Мүhбәтә кұрди учуз.
Дәрд дорәјкәш руз әз руз,
Кујум әтү ә јормә
Тү офдорә әјормә.

Москва 1999 с.

Духдәр дәрбәнди

Ә зувун ђәсәл зәрәј,
Ә ловһо шәкәр зәрәј.
Мүјһорә ә бәнд норәј,
Рача духдәр дәрбәнди.

Әримә һәсрәт нори,
Дүлмә онгурә дори
Әкитү лүкә нори,
Рача духдәр дәрбәнди.

Нәгүли гәләј дәрбәнд,
Бүркһојтү чәнд ухһо шәнд.
Ә чүмһојтү бирәм бәнд,
Рача духдәр дәрбәнди.

Әзмә әрчү дур бирәј,
Мәрә ә рәһһо норәј.
Бәлкә кәсә коф дорәј.
Рача духдәр дәрбәнди.

И дәрдмәрә дәрму нисд,
Хиникини ҝәрми нисд.
Ҝофһо ә ловмә бәјисд,
Рача духдәр дәрбәнди.

Гошһојтү һ̧әрәлүни,
Һовојмә һоволүни.
Дүл Јаша јаралүни
Рача духдәр Дәрбәнди.

Москва 2001 с.

Дуһор мəӊəз

Имоһој догһорə думон вəкүрди
Имоһој догһорə думон дəкүрди
Урузһој ӊəјили əзмə дур бири
Хəндəһо шориһо əзмə дур бири
Дуһорһо вəрфини рəһһо чəн күрди
У хубə војкəһој əн дүлмə мүрди
Пој əдəј чəмүсдə əдəм офдорə
Ə Виктор ə Јаник кирит дəсмəрə
Ə Рача духдəрһо ə рујмə хəндит
Рузһо сал бирикəш ə дүлмə дəрит
Əз аташ ловһошму аташ дит мəрə
Офдорəм, əз хори вəкирит мəрə...
....
....
....
....

Москва 1998 с.

Зəнһој чувур, зəнһој доги

Зу мүхүсү, зу мəхүсү,
Зəнһој чувур, зəнһој доги.
Бəрəкəтлү бирə дəсү,
Зəнһој чувур, зəнһој доги.

Кəлмəһојү ширин шəкəр,
Кəлмəһојү нүкə бəһəр.
Əри һəммə дəдəј-хə̣һəр,
Зəнһој чувур, зəнһој доги.

Кологоји мидəкүрү,
Һəдəтһорə сəхд мүкүрү,
Əз дəрд гунши дəрд мəкүрү,
Зəнһој чувур, зəнһој доги.

Ə хəјол чун хушдə нибу,
Əри шүвəр гəлхəн имбу.
Əки һəммə ə тəхт мобу,
Зəнһој чувур, зəнһој доги.

Хуб мухојү ов һəјилə,
Тə һəјилһо кəлə бирə,
Мидомуну əзир шəлə.
Зəнһој чувур, зəнһој доги.

Ә сал довҺо хушә вәчи,
Ә вишә рафд у шох вәнчи
Шәлә овурд хәрә дәчи,
Зәнһој чувур, зәнһој доги.

Ә зуҺбәһо ә диһһо рафд,
Рәһһо кирошд догһо варафд
Русму војәрд чәнд чиһо бофд
Зәнһој чувур, зәнһој доги.

У чүмһорә ә рәһ докошд,
Мәрдһо әз довҺо нә вокошд.
Јү киснә мунд етимһо дошд,
Зәнһој чувур, зәнһој доги.

Әз сохдә коф Һәјб микәшү,
Хуб мәхүсү, хуб мүнүшү
Ә коф кәсһо нидәнүшү
Зәнһој чувур, зәнһој доги.

Ә духдәрһо Һәјб кәширә
Нун вәкәндә, ков дүширә
У момуху һәр сурһорә
Зәнһој чувур, зәнһој доги.

Ә буру мәрд, ә хунә зән
Дүл нәдори әhәр јетән
Нум бирәнүт әри ватан
Зәнhој чувур, зәнhој доги.

Москва 1999 с.

Е хуби ә һилом чәнд хуби норә

Мә догһо кирошдәм, дәрәһо дирәм,
Хубһорә әз хәрәб данусдәм дирә.
Ә чәнд диһһо бирәм, шәһәрһо бирәм
Воруш куфди мәрә, вәрф куфди мәрә.

Әримә мә һичиш гәзонч нә сохдәм.
Пojһojмә чоләһо, чухурһо дири.
Хәрәбә рузһojмә әз дуст вирихдәм,
Әчә пој норәмкә һәсонт нә бири.

Бивәхт е ворвори бирикә әкәр,
Әз чәнд бог-богчәһо бирәм дүлпәсә.
Мә сүгди укәjи нәкәшдәм һәлә,
Хосдәм әз дүлимә, хосдәм һәр кәсә.

Хубһо амбар һисдкәш, хәрәбһо нисд кәм,
Е руз нәбисдоки дүлмә нә кирисд.
Ә пул кәсһоровоз вәкирһош дирәм,
Әз рачи зән хүшдә бәхдәвәрһош һисд.

Овһо сајл кирошдә васал бирәнки,
Тәкәрк зимусдуһо тәк-тәк оморә.
Думонһо вүр бирә чүшмә дирәнки,
Е хуби ә һилом чәнд хуби норә.

Баку 1967 с.

Хосдəнүм инсонhорə

Хосдəнүм инсонhорə, хосдəнүм хəлгhорə мə
Əри ḩиломə хосдə чикə дəри ə дүлмə.
Əчə инсон зиjисдкə у хориhо əнмəни,
Əчə инсон шорикə у шориhо əнмəни.

Чапарhоj hовунирə əз сəрḩəдhо вəкирим,
Ки ə чəтини дəри əз гул əну тик кирим.
Əз хəндəhоj ловhоjму бəхшə дим дүекирə,
Шор бошим, шори виним ə еки бирор бирə.

Əри дусти миḩточə чүклə хəлгhо амбари,
Ə руj хори чəнгəдə инсонhо ə дəрд дəри.
Ə дүлмə шəḩмəлəhо, ə дүлмə еловhо дə,
Чəнд хориhо су күрди, имбуруз əдəj сухдə.

Əjормəни Накасак, бачарhоj Хиросима,
Чəнд əзини Јараhо вəри əjи синəjмə.
Күшдүт Муса Чəлилə ə ловү широ вəри,
Говрəj Зоjа чəнд сали, həлə ə дүлмə дəри.

həлə əjор имуни кирошдə салhоj довḩо,
Чəнгəдə игидhо мүрди əри у басгуниhо.

Чәнди рача ђәрүсho чүмү ђәрси мундиho,
Сипрә мујә дәдәjho чүмү ә рәћ мундиho.

Довђо хоhо огоhо кушдорит ә кофhojму,
И ђилом hисд әнишму, и ђилом hисд әниму.
Ђиломә бүзүрк сохим, әз довђоhо дур сохим
Иму кук ән хориним, бијојт хорирә дорим.

Баку 1972 с.

Пэшмуни

Эмишэ дузирэ нэс бирэ дирэ,
Э вэхтү нэсданим гэдүр хүшдэрэ.
Гэдүр согиорэ ночог бирэнки,
Гэдүр чүмhojмурэ торик бирэнки,
Гэдүр дустиhорэ, дуст вир бирэнки,
Эрчү данусдэним, нисд хэбэр мэрэ,
Эз нэзник хубhорэ насданим дирэ.

Баку 1981 с.

Хоjим дүекирə

Чү зобуни ə и һилом,
Дү екирə могбун дирə.
Чү зобуни ə и һилом,
Əз дү еки хиник бирə.

Гəлпə дүлһо бил тəмизбу,
Əри еки шори хоjит.
Ə пəсəj кəс хəрəб могу,
Дустиһорə мүһкəм дорит.

Ə инсонһо шинит мəрə,
И һиломə хоjит ишму
Нə хосдимкə дүекирə
Чəтин имбу зиjисдəjму.

Баку 1965 с.

Салһој довђо
(Әз поема е тикә)

Салһој довђо салһој говго
Бәдә рузһо оморобу.
Зимусдуһо дијәш хиник.
Торә шәвһо дијәш торик.
Бәбәсүзһош бәбәсүз бу.
Бәбәлүһош бәбәсүз бу.
Е дәдәјиш нобу дүлшор,
Әсәрүшү вобу һәр кор.

Ә пулһо, молһој ђилом,
Дүл нәдијә дәдәјмә.
Милләтһој ватанмәрә,
Муно кујо дәдәјмә.
Шүгәм киснә бирәнкиш
Сиројијә дәдәјмә.
Ә чибү пул нәдәриш.
Лап ђоширә дәдәјмә.
Әри гулум-гуншиһо,
Гүзүлкүлә дәдәјмә
Әри һәммәј ән ђилом
Дузә дүлә дәдәјмә.

Һәр руз чәнд бәдә хәбәр,
Куфд чәнд дәрә, диромо.
Ә чәнд диһ, ә чәнд шәһәр
Параја коғоз омо.
Оj Фашистһо-фашистһо,
Әнчәғ әри бәднуми.
Зәнд ишмурә дәдәjһо.
Чәнд ḩәрүсһо чүмәрәḩ,
Наданусд шәви сәбәḩ.
Чәнд воjкәһо нимәлит,
Чәнд ловһо бисдо килит.

Баку 1967 с.

Дәрбәнд

Дәрбәнд тү гәдими-гәдими амбар,
Гу чәнд садсалиһо әз тү кирошди.
Чәнди фурмишә сал әзсәртү зә пар,
Салһо ә дуворһо јара вәјишди.

Чәнд чиро бәк омо, е чәнд чиро хон,
Оморут әсәртү садбо-һозорбо.
Чәнд чиро таланчи түрә сохд талан,
Ә борһој дәвәји ә сали чәндбо.

Залумһо-хунхурһо душһо ерәги.
Түрә е руз рәһәт нә һүшдут нүшдә.
Ә чомһој бүрүнчи, әз хүмһој луги,
Хурдут шороб түрә ә соги хүшдә.

Дәрбәнд тү тәҹрифи әз тәҹрифиһо
Түрә човордһоји чәнд игидһоји,
Нумтүрә ә ватан бүзүрк сохдиһо,
Шәтиил, Шәмсулла Кулбоһорһоји.

Гиног хоһо шәһәр варас тү мәрә.
Әз хокһо сәнгһојтү бәрәкәт рихди.

Јогин һәммәј ҹилом гиног хосдәрә
Чү кујум бәлкәмиш әз тү вомухди.

Тү әһәнк һәвәли гәләбәнду нисд.
Ќурундә килитә нәвә ә дәртү.
Әри нәзникә дуст, әри дурә дуст,
Дәрһојтү очуги ә тәһәр дүлтү.

Баку 1979 с.

Ов нәмүрүм
(Әри Х.Д. Авшалумов)

Шими Дәрбәнди ночог бирәбу,
Чәнгәдә мәһәлбу һовоју нобу.
У нә чи хурдәнбу нә хисирәнбу,
Чүм ә хов доромунд ҺӀәлбүс дирәнбу.
Шимирә һол нобу, һәр кофү бу чәнк.
Зәнү әз оһ Шими бирәбу лап дәнк.
Һовурһо-һәрмәһһо кура бисдорут
Чәнд чиро докторһо һороj зә уһо,
Чәнд чиро чәрәһһо омо әз диһһо.
У әз кофә-кофһо диjәш бисдо сәхд,
Шими нә дәрму хурд нә чәрәһ шонохд.
- Ә куш әну е сәс омо тү нимири,
Әз "диһ мүшкүл" е рача кук ә рәһ дәри.
Сәс дуз бисдо у рача кук дузиш омо.
Шими дәрбәндирә ов нәмүрүм до.

Баку 1970 с.

Əки Дог «Машук»
(Əри М. Лермонтов)

У инчо офдори ə думон ə чəн,
Дүл е кəлə шаир појисди инчо.
Əдəт куфдирəки, е духдəр чəчəн,
Муј бурри əритү, кирисди инчо.

Чүтам гимиш омо ə шаир түрə?
Əзу хун ə күлһо локо вомунди.
Гисмəт əн əлчəгһо əлчəгһи бирə.
Ə һилом əз шаир бүзүрки мунди.

- Əз тү рафда рəһһо војисд кирошдə,
Е кəлə сајл воно, дог думон дəкүрд.
Дəрд əну дуелə ə хүшдə дошдə,
"Машук" əри шаир кујкə овил күрд.

Баку 1967 с.

Духдәр урсијәти
(Әри космонавтка С. Совитскаја)

Мә духдәр урсијәти,
Дүлмә һәммә мүһбәти.
Мујһојмә ә ранк сүмбүл,
Ловһојмә ә ранк гүзүлкүл.
Чүмһојмә кип-ковуни,
Сифәтмә тов-товини
Дүлмә һисд дүл пәләнки,
Хориһо кујкә тәнки.
Ә һәсмуһо поj норәм,
Ә кишму воромoрәм.
Хиникә планетһо,
Торикә планетһо.
Одомисүз фәгирит,
Гујкә ә дәрдһо дәрит.
Ә дүлмә е војкә дә.
Әзи дүл духдәримә,
Хиникә хокһошмурә
Војисдә кәрми дорә.

Баку 1985 с.

Дәсhoj Фәћлә

Дәсhoj Фәћлә әз паладиш нәс домундә,
У сәнг бурра, рәћ дәшәндә нәс вомундә.
У догhорә мачаруну бог мисоху,
Чәтиниhош куфдкә урә оф нисоху.

Гранитhош әдәс әну әз мум бирә,
Әhәнк hовун гәд мисоху hовунhорә.
Ә сәћрәhо шәhәр мунү бәнд микәшү,
Е руз корсүз бисдокә у дәрд микәшү.

Ә тајкәhо чилидhорә мүдү нәфәс,
Ә дәрјоhhо күрпи мунү ә дүл ћәвәс.
Әз хиники, әз зүһбәhо нә ләрзирә,
Әз дућорhо микирору нә тәрсирә.

Әчә дәс зә е сәлигә вәди бирә,
Шориhорә ә шориhoj ватан дирә.
И рачиhо и хубиhоән ишмуни
Һүрмәт иму, мүhбәт имуән ишмуни.

Гофү тәмиз, дүлү тәмиз, рујү тәмиз,
Әз ләһәјү нивәдиров коф кәрәксүз.

Хәндәhојү әз дүлини шәфди насда,
Әсәр дорә кофhој хушдә дуз појисдә.

Ән ишмуни дирәнимhо јаравушhо,
Ән ишмуни дирәнимhо товушиhо
Һәмишәји әз фәħләhо гәрдхундум мә,
Һәр фәħләрә е вәкири дә ә дүлмә.

Баку 1979 с.

Чорризиһо

Ә диһ зијисдикә, диһ шәһәрмәни,
Андазај гошһојтү дәрдисәрмәни.
Е мәрә нә сохди фәгир у гошһо
Ки уһорә дири әтәһәрмәни.

Нәмәрд ћүрмәт нидав, у кор мәрдһоји,
Гисмәт һәммә нибу одомихоһи.
Мүһбәт и ћиломә рач сохдәникәш,
Әзу мундәниһо әнчәг дәрдһоји.

Ә догһо думон вә дәрәһо чәни,
Ә васал шәв нә руз ә еки тәни.
И чү хосдәјини, и чү мүһбәти,
Һәммәј тү ән кәси дәрд тү әнмәни.

Хәрәбә-хәрәб ку, хубһорә хуб ку,
Әрәги-шорәбә кејф ћилом моку.
Тү чофә кәширә нәвомундикә,
Рәћәти сохдәјтүш ләзәтсүз имбу.

Сајлһо оморәнки лиһә бирә ов,
Дорһош әри инсон сур дорә мидов

Вəлк дорһо əз дəрə рихдкə појизи
Зимусду данитки, лап хиник мијов.

Мə пирүм човонүм һəлə насданүм.
Ə мүһбəттүрəвоз мə е дастанүм.
Думон зимусдуји вəрф кура сохдə
Бирəнгинə бəгдə тəкəрһо рихдə

Бүркһојтү ə нəгул дəшəнди мəрə
Əз догһо дуһорһо фушəнди мəрə
....
....

Ə шəһəрһо бирəм ə диһһо бирəм
Əз богһо-богчəһо чү күлһо чирəм
Гəрдхундум əз хəлгһој кəлə ватанма
Чү дəрə вокундəм мə һүрмəт дирəм.

1997 с.

Магистрал «Бајкал-Амур»
(пролог əз поема)

Хунəhoj тəхтəји əјон-јон еки,
Хунəho əз еки лап ə нəзники.
Ә сəр голинə вəрф чəлгəho тəнки,
Әз чəлгəho кирор кəлə рəh вəки.

Рəh екиш нə офдо чəнд салho инчо
Хориho вишəho кујкə хисири.
Рəh екиш нə офдо чəнд салho инчо,
Инчо нəфəс инсон həлə нəдири.

Әри нəфəс инсон həсрəти мундə
Бəлкə овho инчо əзу бəјисди.
Әри е дəс инсон həсрəти мундə.
Вəлк дорhош ə чилид əзу чарусди.

Сəhибтү чəнд салho кулокho бисдо,
Кəшдүт ə синəјтү ə тəhəр бəјгуш.
Васала əз дəстү зимусду висдо,
Нə əз вəрф хејр дири тү нə əз воруш.

Баку 1977 с.

Әрчү хәрәбиһо, ә хубһо бирә
(Әри шаир хәлг иму Исог Ханук)

Салһој чоили кирошдә салһо,
Рәћһојтү әз тәрсә рәћһо кирошди.
Әри ватан иму, әри хәлг иму.
Ә дүлтү чәнгәдә војкоһо дошди.

Тү кәлә шаири әри хәлг иму,
Һәр нүвүсдә кофтү ә дүлһо домунд.
Һәчи куфдурумкә бәлкә дуз имбу,
Дүлә шәһәм сохди әри хәлг сухунд.

Бәгдә вәзифәһо, бәгдә стулһо,
Кор ки чәтин бисдо әз гулү күрди.
Ә хәрәбһош хуби, ә хубһош хуби,
Тү чәнд әлчәгһорәш әз чол вәкүрди.

Омо әз әлчәгһо дәрд амбар дири,
Уһо товуширә зулмоти дирә.
Ә сурһој ән ћилом мәћтәлүм шаир.
Әрчү хәрәбиһо ә хубһо бирә.

Баку 1968 с.

Ворворибо кофбојтүрә хундәнүт
(Әри шаир Бинјаминов Шәлму И.)

Әз думон шол дәкүрд һүндүрә "Шох-дог"
Ә овил домунди "Бәнәвшә билог"
Әритү никәрәј "Гудјал" ҝирисди.
И бәдә хәбәрә ә дог нүвүсди.

Дуһор мәһәз чүмү ә рәһ домунди
Ҝузәт сохди рәһһојтүрә вомунди.
Вор-ворибо кофбојтүрә хундәнүт,
Вор-ворибо ә бог ишму мундәнүт.

Шикилһојтү ә билогһо домунди,
Ҝәрми дәстү ә лүкәһо вомунди
Әз таза гәләмһо бәһәр нәчирәј
Иһорә дәрд сохдә ә дүл дәчирәј.

Ә һәсрәти Гүбә тү тоб нә дори
Руз ә хәјол дири, шәв ә хов дири
Гисмәт нә бирәјкәш ә хокһој Гүбә
Ә дүл Гүбәјиһо, һәмишә тү дә.

Тү мијој ә Губә васал бирәнки,
Човонә гәләмһо појиз дирәнки.

Тү мијој ә “Гудјал” сајл оморәнки
Тү мијој чинорhо норунч бирәнки.

И хәбәртү дәрд овурди әриму,
Кәлмәhојтү еоровурди әриму.
Шәлмү бирор чү нүвүсум әритү.
Мә Јашајүм мүкүрүсүм әритү
Ә шәјрhојмә мүкүрүсүм әриту.

Москва 2001 с.

Ə ħүрмəт еоровурди Раби Шолум

Кəлə мəрдбу раби Шолум
Хубə мəрд бу раби Шолум
Коф сохдəнки ḩəјб микəши.
Əз ḩəјб ə руј нидəниши.
У ħəшдодə кирошдəбу,
Əмујhојү вəрф нүшдəбу.
Əз човони е едикор,
Бују дузбу ə həнк чинор.
Ə корhој хəлг кəрəки бу,
Ə хəјр ə шəр чəḩмəт добу.
Əз шорињо шори мəкүрд,
Əз бəдињо həг нивəкүрд,
Нə ḩошир бу лəлəј Шолум
Нə косиб бу лəлəј Шолум
Чүмү тухбу, нəвсү хуб бу,
Ə пул, ə мол меjллү нобу.
Мəрд-мəрдhо бу раби Шолум
Мəрд-мəрдhо бу лəлəј Шолум
Əки həммə ħүрмəтлү бу,
Əки həммə ə тəхт вобу.
Кофhо мисохд əз сүрх буhо,
Кофhо лугонд əз дəрјоhhо.
Əз ов-ḩəјил бəхдəвəр бу,

Һәр хәләфү е шәһәр бу.
Чү мукуфди миjовурдут,
Jүрә әдәс микәрдундут.
Әз ђәjилһо мисохд шори
Омо нисохд такабури.
Әки косиб-косиб бу, у,
Әки ђошир-ђошир бу, у.
Әзини бу ләләj Шолум
Әзини бу раби Шолум.

Москва 1997 с.

Әри раби Нәтән

Тү пул нә мол амбар дирәј,
Ә сүфрәһо амбар бирәј.
Әз рабиһо раби бирәј,
Ә чоһили ḩилом дирәј
Раби Нәтән.

Түрә пул-мол нә фурмунди,
Тү ә хәлг мәрди бурбунди.
Ә сүфрәһој ḩони нүшдәј
Ḩони-ḩошир тү нәкәшдәј
Раби Нәтән.

Мәнкә хуно рујтү тәмиз
Дур нәбирәј әз хәлг е руз
Әз пуллуһо дуст нә күрдәј
Әз екиш пул нә вәкүрдәј
Раби Нәтән.

Ә шәһәрһо хосдут түрә
Әри кәлә раби бирә
Хуна дорут, мошин дорут
Ә пишојтү пулһо норут
Раби Нәтән.

Нəһ куфдири нə вəкүрди,
Нум Гүбəрə моћкəм күрди.
Ə дур нəзник бирəј гисмəт,
Һəммə əз тү дири ћүрмəт
Раби Нəтəн.

Əри Гүбə тү е тəки,
Əри шориһо кəрəки.
Тү əз хүшдə нумһо норəј,
Рабиһорə нубо дорəј
Раби Нəтəн.

Тү точ бирəј, точ мумуни,
Тү ə дүлһо мидомуни
Ћүрмəт һəммə əкитүни
Мүһбəт һəммə əкитүни
Раби Нəтəн.

Москва 2001 с.

Ә Гүбә кирошди ћәјилиhојтү
(Әри бүзүркә кук хәлг иму Илјагуев Јагуб Јусифович)

Ә Гүбә кирошди ћәјилиhојтү,
Нәнуј-нәнәмтүрә Гудјал хунди.
Кәшдә чикәhојтү у "дәрә богhо",
Богhој "Лијој Шәлмүш" әјортү мунди.

У шәхhој никәрә у рәћhој вишә,
Динчи ћәјилирә әз дәстү висдо.
Ә воруш васали чарусд у рузhо,
Уhо hәчи вирихд, күрдә нә бисдо.

Кирошд ћәјилиhо овhорә хуно
Уhо вүр бисдорут ә гәд билогhо,
Күрдә нә данусди дијә уhорә
Бәјисд вомунд уhо ә савза богhо.

- Е човон бисдори бујлү бухунлү
Духдәрhо әз јонтү ћәсрәтлү кирошд.
Ки ебо дирикә түрә ә ћилом
Уhо ћәсрәт түрә ә дүл хүшдә дошд.

Ә чүмhојтү мозол вәчәсд hәмишә.
Тү јүнкүлә корhо нә күрди hеч вәхт
Ә гулум-гуншиhо нумтү лап кәлә
Нумтү әз ђәјили вәбисдо ә тәхт.

Бәгдә кәлә рәђhо омо ә пишо
Рафди кумәксүз тип-тәђно рафди.
Чәнд кәлә шәhәрhо гәл күрдүт түрә,
Чәнд чиро бирорhо чәнд дустhо офди.

Уhо хубhош бири хәрәбhош бири,
Тү әри хәрәбhо hич кин нә дошдәј
Ә дүлтү ингәдә инсоф дәбири
Әз hәммә ђәјбhошү зәрәј кирошдәј.

Нунсүзә нун дори, пулсүзә пулhо,
Курунди е милләт ә дүштү вомунд
Ингәдә ә ђилом хубиhо сохдәј,
Нумтү әзувунhо ә дүлhо домунд.

Тү сохдә хубиhо әз гәдәр зијод,
Дәдәјhо эритү ловоhо хосдә
Чүм нобу ингәдә хубиhо сохдәј
Кенралhо әкитү сәргуз поисдә.

Ə и корhоровоз дəрдhојтүш бири,
Əз догhо hүндүртə тү дəрдhо дирəј.
Вəхтсүз ə мујhојтү дониш офдори
Ə дəрдhојтүровоз тү тəħно мундəј.

Јагуб бирор, рəħhо hомор нəс бирə
Күрписүзə никəрəhо кирошдəј.
Пулhо-молhо түрə дəкиш нəсохди
Тү мəрд бирəј əгəд хəлгhо нум hишдəј.

Јаша и кофhорə əз дүли нүвүсд
Хубə əз хəрəбhо дирə миданум
Имоhој ə појиз дəри салhојмə
Хубитүрə нə нүвүсдə ниданум.

Москва 2001 с.

Чү ширини нәфәстү
(Әри шаир-хононде Јакубов Ушвәћ Ифраим)

Гушһо әсәс импојү,
Билогһо ләс импојү.
Сәрћәдһо шолум имбу.
Екирәш дәрд-гәм нибу
Тү хундәнки.

Вишәһо әхов мурав
Хори ђәсму мүдү тов.
Тәмиз имбу руј хори
Ә ђилом имбу шори
Тү хундәнки.

Зимусду васал имбу
Шәлаләһо лол имбу
Ә лүкәһо күл моров
Тәбиәт мурав ә хов
Тү хундәнки.

Руј инсонһо шор имбу
Ә еки бовор имбу

Дулһо имбу локосүз
Чар тараф имбу тәмиз
Тү хундәнки.

Вүр мисохим хүшдәрә
Нидајм әчә нүшдәрә
Миофдоним ә нәгүл
Нидобошим ә әгүл
Тү хундәнки.

Дәрдһо әз јор мадарав,
Хәрәбиһо дур мурав.
Дү екирә мухоим
Кофһојму имбу гоим
Тү хундәнки.

Һилом һејрон ә сәстү
Чү ширини нәфәстү
Ә дәрдһојму тү дәрму
Бәхшә бирә әриму
Тү хундәнки.

Губә-Хачмаз 2001 с.

Сә шеjр әри Тәлħүм Гуршумов
(Таир Гилалович Гуршумов)

Әjи ħилом нум нори,
Нунсүзhорә нун дори.
Пулсүзhорә пул дори,
Тәлħүм, Тәлħүм оj Тәлħүм.

Тү әри хәлг зивисди,
Ә дәрдhоj кәс кирисди.
Дүшмәрә дуст данусди,
Тәлħүм, Тәлħүм оj Тәлħүм.

Әри хәлг шори дирә
Шәħәм сохди дүлтүрә
Тү нә дошди чүнтүрә
Тәлħүм, Тәлħүм оj Тәлħүм.

Икид-икидhо бири
Әри hәммә рәħ нори
Хубә дустhо кәм дири
Тәлħүм, Тәлħүм оj Тәлħүм.

Фикирhојмә гәләти
И чү чиро мүhбәти?
И чү чиро гисмәти?
Тәлћүм, Тәлћүм ој Тәлћүм.

Москва мај 2000 с.

Вәрф мијов воруш мијов
Сал әз сал дәкиш мијов
Лиһә палаш имбу ов
Тү әз јор нивадарај.

Догһо думон мәкүрү,
Дәрәһо чән мәкүрү.
Дүлә һәсрәт мәкүрү,
Тү әз јор нивадарај.

Вәрф мијов хиник имбу,
Чүшмәһо торик имбу.
Дүлә һомсолә нибү
Тү әз јор нивадарај.

Тәлһүм, и чү кор бисдо?
Шориһорә гәм висдо
Һилом әдәј кирисдә
Тү әз јор нивадарај.

Москва мај 2000 с.

Чү кујум и ђилом һәмишәји нисд,
Тү рафди әз ђилом, и ђилом кирисд.
Руј ән ђәсмуһорә булутһо вәкүрд.
Һүндүрә догһорә думонһо дәкүрд.

Хәһәрһо бирорһо ә чү руз мунди,
Бәбә һәмишәји ә дәрд домунди.
Рача балаһојтүш ә дәрдһо дәрүт.
Әдәт кәшдә түрә офдә насданут.

Нумазһо вокунди, мисвоһо сохди
Әз гуллуг ән екиш тү нә вирихди
Чәнди-чәндиһорә ә руз расунди
Әз тү ә и ђилом хубиһо мунди.

Мумуни ә ђилом ә тәһәр догһо,
Буј күлһорә хуно ә гәриш богһо.
У бүзүркә нумтү ә ловһо вәри.
Шәкил парчоһитү ә дүлһо дәри.

Москва мај 2000с.

Мəним илһамым нəдир

Сəни дүшүнүрəм

Дуруб тəнбəл-тəнбəл чыхдым ејвана?
Көрүнду көзүмə бағчалар, бағлар.
Елə дүшүндүм ки, бу кечə вахты
Јенə дə көрүшə кəлəчəк о јар.

Бахдым сəмадакы улдузлара мəн
Сандым көзлəриндир көзүмə бахыр.
Ај да нур чилəди үстүмə көјдəн
Дедим күлүшүндүр гəлбимə ахыр.

Ағачда јарпаглар пычылдашдыгча
Кечди хəјалымдан көрүш кечəси.
Бир дə гырыг-гырыг мəнə дедијин
"Тəк сəни севирəм инан" — кəлмəси.

Көрдүм јаваш-јаваш ачылыр сəһəр,
Мəним дүшүндүјүм тамам хəјалмыш.
О илк мəһəббəтим, илк севдијим гыз,
Артыг көлкə кими узагда галмыш.

Губа 1959 ил.

Бармағыма үзүк тах

Һәр көрүшә чыханда,
Дәјирсән:-кәл, сөзә бах
Елчи көндәр анама,
Бармағыма үзүк тах.

Гоһум-гоншу да бизи,
Изләјир сәһәр-ахшам.
Гој онлар да билсин ки,
Артыг нишанланмышам.

- Һеч демирсән севкилим.
Мәнә дүз илгарла бах,
Елә даим дејирсән:
Бармағыма үзүк тах.

Губа 1958 ил.

Үрәјимә ишыг чәк

О тарла дилбәри мантјор оғланла,
Таныш бир чығырда үз-үзә кәлди.
- Сән бүтүн евләрә ишыг чәкмисән,
Кәл, бизим евә дә ишыг чәк:-деди.

Оғлан тез гызкилә јолланды бир баш,
Көрду һәјәт-бача тамам чил-чыраг,
Јаныр алов кими, јаныр од кими,
Көзәл лампалары шәфәг сачараг.

Көрән нијә мәни чағырмыш о гыз?!
Бәлкә дејиләси вачиб сөзү вар.
Бәлкә әлә салмаг истәмиш мәни?!
Евдә ки чил-чыраг јаныр ишыглар.

Бу дәм аста-аста енди пилләдән,
Инчә додагларла гыз күлүмсәди.
Тарла дилбәринин лал бахышлары
Санки, үрәјимә ишыг чәк:-деди.

Губа 1958 ил.

Тохунду

Мәним әјнимдәки садә кејимләр,
Дејәсән көнлүнә јаман тохунду.
Сән буну үзүмә вурмасан да гыз,
Күскүн бахышындан дәрһал охунду.

Губа 1960 ил.

Кәздим ојмаг-ојмаг вәтән мүлкүнү...

Бу күн мәһмизләјиб, көһлән атымы,
Каһ араны кәздим, каһ да јајлағы.
Һәр тоју, дүјүнү бир меһман кими
Сүзүб сејр еләдим ашыг сајағы.

Ичдим "Гырхбулаг" дан, "Гызбәнөвшә" дән
Барлы бағчаларда мин будаг әјдим.
Еј көпүклү чајлар, биллур булаглар
Каш сизи бағрыма баса биләјдим.

Тахыл зәмиләри бир үмман кими
Чошду, далғаланды, үзүмә күлдү.
Јашыл чәмәнликләр, уча дикдирләр
Гәлбимдә гајнајыб ше'рә төкүлдү.

Кәздим ојмаг-ојмаг вәтән мүлкүнү,
Мәнә әзиз кәлди һәр дәрә, һәр дүз.
Һүснүнә бахмагдан доја билмәдим
Дашына баш гојдум, торпағына үз.

Губа 1961 ил.

Чавабсыз бир мәктуб

Јандым һәсрәтилә о дилбәрин мән,
Лакин кизли галды мәһәббәтимиз.
Амма һеч билмирәм, билмирәм нәдән
Тез-тез гызарырдыг растлашанда биз.

Отуруб бир мәктуб јаздым о гыза,
Ешгимиз гој кизли галмасын дедим.
Көнүл дејәнләри төкдүм кағыза,
Она илк ешгимдән төһфә көндәрдим.

Һәфтәләр шам олду, ајлар пәрванә,
Бәс нијә бир чаваб јазмады көрән.
Говрулдум шүбһәләр ичиндә јенә —
Бәлкә бу севдада јанылмышам мән.

Суалым чавабсыз галды, де нечин,
Бәлкә дә далмысан дүшүнчәләрә?
Бәлкә дә "севирәм" сөзүн јазмагчын
Көтүр-гој едирсән азы мин кәрә.

Ешгин дәрјасында үзсәм дә һәр ан,
Галса да мәктубум јенә чавабсыз,
Фәгәт билирәм ки, бахышларындан —
Севир, мәни севир о назәнин гыз.

1958 ил.

Тәбиәтин гојнунда

Көзәл тәбиәтин чыхыб сејринә,
Зүмрүд чәмәнләрдән кечәркән јенә
Нәғмәкар гушлара гулаг да асдым,
Һәр күлү, чичәји бағрыма басдым.

Бәнөвшә јенә дә бојнуну әјди.
Гызылкүл јалварыб, мәни дәр, - деди.
Нәркизләр, лаләләр үзүмә бахды,
Булаглар чағлајыб гәлбимә ахды.

Губа 1958 ил.

Јухуда

Мән сәни бу ахшам чох күләр көрүб,
Гыврым телләринә бах, әл дә атдым.
Вүсал рәмзи олан әлван күлләрдән
Бир дәстә бағлајыб сәнә узатдым.

Инчә әлләрини тутуб әлимдә,
Гумрал сачларына чәләнк дә тахдым.
Бүтүн көрүш вахты сүкута далыб
Гајнар көзләринә бахдым, нә бахдым.

Гызылкүл әтирли, исти нәфәсин
Арзу тәк чағлајыб гәлбимә ахды.
Истәдим телини саһмана салам,
Додаглар бирләшди көз-көзә бахды.

Ајылыб көрдүм ки, бир јухудур бу,
Үрәјим көр нечә вурду арамсыз.
Нә оларды сәнлә бир јоллуг белә,
Ајыг олан вахты данышсајдым гыз.

Губа 1958 ил.

Дузсуз көзәл

Һәр кәсә бәллидир пис хасиј̃јәтин,
Ағылдан сеј̃рәксән, нәдир нијјәтин?!
Һеч кимин көнлүндә јох мәһәббәтин
Һәјатда тәк галдын сән дузсуз көзәл.

Чохуна кәлмисән мин чүрә кәләк,
Тојугда, өрдәкдә гојмадын ләләк,
Дүздүн арагчына гоша халын тәк
Бәзәкдән зөвг алдын сән дузсуз көзәл.

Ахар сулар кими һәр јана ахдын,
Јахана бәзәкли чичәкләр тахдын,
Овуну көрәндә сычрајыб галхдын
Гүш тәк ганад чалдын сән дузсуз көзәл.

Губа 1960 ил.

Ахды

Сорма көзләримдән сүзүлән јашы,
Чананым өзкәјә баханда ахды.
Ајрылыг күлүнү дәриб бағчадан
Һәвәслә синәмә тахханда ахды.

Чыхдым сәһәр-сәһәр чөлләрә еркән
Елләр дүшүндү ки, диванәјәм мән.
Севкилим рәгибин әлин сыхаркән
Көзүмдә илдырым чаханда ахды.

Фәгәт башгасыны севди о сона,
Бахдым јолларына мән јана-јана.
Бир күн пешман-пешман чыхды ејвана,
Мәнә мәлул-мәлул баханда ахды.

Губа 1961 ил.

Гыш

Пајыз карванымы сүрду узаға,
Бир сакитлик гонду бағчаја-баға.
Сулар һәм лал ахды, һәм дә дурулду,
Һәр таныш из, чығыр көрүнмәз олду.

Шүшә буз бағлады биллур булаглар,
Гардан папаг гојду вүгарлы дағлар.
Солуб хәзан олду әлван күл, чичәк
Чылпаг будагларда рәгс етди күләк.

Күнәш дә нечә бир фүсүнкар чанан,
Каһ күләр көрүнду, каһ да пәришан.
Јағ еј гар, елимин артыр варыны
Анбарлар тутмасын чөлләр барыны.

Губа 1960 ил.

Гудјалчај

Ҹошгун суларынын аһәнкдар сәси,
Ана лајласыны андырыр мәнә.
О көзәл һүснүнә ше'р јазмагчын
Хәјал дәрјасында үзүрәм јенә.

Илан тәк гыврылан еј Гудјалчајым!
Сәндә хош баһарын тәравәти вар.
Зүмзүмәјлә ахан лал суларында
Инҹә гыз сәсинин мәләһәти вар.

Кечмишдә лүзумсуз ахыб коллара,
Үркәк ҹејран кими јолун азмысан.
Елин ағрысыны, елин дәрдини
Даша нәгш еләјиб, даға јазмысан.

Инди һәм Губаја ишыг верирсән,
Һәм дә суварырсан бағчаны, бағы,
Түкәнмәк билмирсән илләрдән бәри
Чүнки мәнбәјиндир гарлы Шаһдағы.

Губа 1958 ил.

Аj нә үчүн күнәшә чәпәки бахыр
(Әфсанә әсасында јазылмышдыр)

Көјләрин көзәли аj
Көзәлләр әзәли аj
Ән парлаг улдузлардан
Рәнкарәнк улдузлардан
Көзәл бир чәләнк һәрүб
Тез-тез тәдарүк көрүб
Бир анда көздән итди
Күнәшә гонаг кетди
Күнәш ону хош үзлә
Ширин диллә хош сөзлә
Гәбул едиб көрүшдү
Һал әһвалын сорушду
Әјләндиләр бир мүддәт
Сона јетди сәјаһәт
Күнәш дә елә бу ан
Көјләрә јајды фәрман
Маһир дәрзи кәтиртди
Сүфрә ачды једиртди
Сонра деди кәрәк сән
Аја палтар тикәсән
Ән ипәк гәшәнк булудлардан

Рәнкарәнк булудлардан
Дәрзи разы олмады
Сифариши алмады
Деди:-еј шаһым күнәш
Мәним аллаһым күнәш
Ај каһ ораға дөнүр
Каһ да јары бөлүнүр
Онун әјнинә кәлән
Хәләт көзләмә мәндән
Күнәш дә разылашды
Аја тәрәф јол ачды.
Ај күнәши хош үзлә
Гаршылады хош сөзлә
Әјләндиләр бир мүддәт
Сона јетди сәјаһәт
Күнәш деди:-достум ај
Кәтирмәдим сәнә пај
Бәхшишим сәнә анчаг
Истилијим олачаг
Нә гәдәр хошундур ал
Ахыр мәндән разы гал
Ај һирсиндән титрәди
Үрәјини гәм једи
Бу ишиндән күнәшин

Ҝəлишиндəн ҝүнəшин
Одур ки, ај о ҝүндəн
Ҝүнəши сајыр дүшмəн
Үрəјини гəм јахыр
Она чəпəки бахыр.

18.2.1970-чи ил.

Мән ушаг олмамышам

Дүшдү ушаглығым ағыр илләрә,
Нә нәвазиш көрдүм, нә дә ојунчаг.
Атамы сәсләрдим јухуларда да.
Олса чәбһәләрдә мәндән чох узаг.

Јалныз ағлајанда ушаг олардым,
Мин кәдәр үстүмә ајаг ачарды.
Һәр гәмли көрәндә дәрдли анамы,
Санки ушаглығым мәндән гачарды.

Дүшмәнин гранит мәрмиләриндән,
Торпаглар шәһәрләр аловланырды.
Орда һәр минадан гопан гәлпәдән,
Бурда ушаглығым јараланырды.

Атам гајытмады о дөјүшләрдән,
Сон үмид сон күман үзүлдү тамам.
Бәјлик көјнәјини атамын бир күн
Мәнә тәсәллијчүн кејдирди анам.

- Еј шылтаг балалар, еј күн балалар!
Үрәк фәрәһләнир күлүшүнүздән.
Тәәссүфләрлә кечән ушаглығымы,
Сизи һәр көрәндә унудурам мән.

1959 ил.

Шимал мешәсиндә гыш

Атыб либасыны тәбиәт инди,
О, гардан әјнинә тәзә дон кејир.
Будаглар шахтаја дүшән ушаг тәк,
Елә бил титрәдим, үшүдүм дејир.

Узаг мешә ичи көрүнүр бир ев,
Јоллары гар басмыш һава гаранлыг,
Бу еви кичичик пәнчәрәсиндән
Әкс олмуш чығыра зәиф бир ишыг.

Сәни еј сүкутла ујујан мешә,
Өлүм јатағында шишкин көрмәдим
Көрсәјди әзәлдән о мөһләт алар
Мән буну јарадым өлүм дејәрди.

Сиз еј гар алтында итмиш из-чығыр,
Сојуға давамсыз зәриф будаглар,
Еј мәчрасы боју буз бағлајан чај,
Сиздән үрәјимдә јүз хатирә вар.

Еј итмиш булаглар, әсән говаглар
Сиз еј тәбиәтин јадикарлары.
Һавалар гызынча, күнәш гызынча,
Кәлин үрәјимдә исинин бары.

1961 ил.

Губа

Даим мәнимләсән, һарада олсам,
Сәни унутмагмы олар ај Губа?
Зүмрүд чәмәнләрин, алма бағларын
Һәмишә гәлбимдә галар ај Губа.

Демә аралыјам, демә узағам,
О, көзәл гојнуна дөнәрәм јенә.
Динҹлијими алан илк ешгим үчүн
Бир ше'р чәләнки борҹлујам сәнә.

Гојнунда динҹәлән раһатлыг тапар,
Һүснүн сәфалыдыр һәм баһар, һәм гыш.
Тәнкә алтындакы гајалыглара
Лермонтов бир заман мө'ҹүзә демиш.

Севдим "Гудјал чај",-ы, севдим "Шаһ дағы",
"Испик мешәси"-ндән мән чох кечмишәм.
Дағлар дөшүндәки "Гызбәнөвшә"-дән,
Шапкамы чевириб мән су ичмишәм.

Губада чөл кәзсән, чәмән долансан,
О, јерләр мәним дә өз мәскәнимдир.
Һүндүр тәпәләрдә, көј мешәләрдә
Узанан изләрдән бири мәнимдир.

1958 ил.

Сәнин һәсрәтин

Инчә әлләрини үзүб әлимдән,
Бир даһа кәлмәрәм, дејәрәк кетдим.
Јыхыб әһдимизин илк тәмәлини,
Бир ајлы кечәдә көр нәләр етдим.

Бир дүнја ешгимлә де кетдим һара?
Јолуну даими аздын мәнимчүн.
Ајаг сәсләринлә дар чығырлара
Бир һәсрәт нәғмәси јаздын мәнимчүн.

Чичәкләр килејли, күлләр килејли,
Де, киминлә бөлүм кәдәри, гәми?
Бил, еј үфүгләрдә итән сәһәрим,
Гыра билмәјирәм сәнсизлијими.

Еј мәнсиз өзүнү бәхтәвәр санан,
Үрәјим илк дәфә гәлпәләнибдир.
Мәнимчүн һәсрәтин, бу ајрылығын,
Бүтүн тәбиәтә сәпәләнибдир.

1960 ил.

Ондан Јазмасам

Мәнә мәзәммәтлә дејирләр бәзән
Јетәр мәһәббәтдән јаздығын бәсдир
Гәләминдән чыхан бүтүн сөзләрин
Вүсал арзулајыр, севкилим дејир.

Ешгдән һәмишә јазмасам достлар
О, Турач јеришли күсәр ки, мәндән
Күсдүмү, шерим дә јохсуллашараг
Дүшәҹәк әввәлки сәвијјәсиндән.

24.10.1959 ил.

Учдун мәндән узаглара

Кечә андым, күндүз андым.
Мәһәббәтдән аловландым.
Сән анд ичдин мән инандым
Фәгәт учдун узаглара
Гондун уча будаглара.

Нәгәрәт:

Гисмәтим ајрылыг олду
Ешгим сынар гајыг олду.
Достлуғун бир анлыг олду
Учдун мәндән узаглара
Гондун уча будаглара.

Ешгим донду сулар кими.
Инилдәдим мән тар кими.
Көчәрисән баһар кими
Учдун мәндән узаглара
Гондун уча будаглара.

Нәгәрәт:

Гисмәтим ајрылыг олду
Ешгим сынар гајыг олду.
Достлуғун бир анлыг олду
Учдун мәндән узаглара
Гондун уча будаглара.

31.05.1960 ил.

Шимал гызы

Шимал гызы, шимал гызы,
Јанагларын ал гырмызы.
Додагларын шеһли чичәк,
Бахышларын үркәк-үркәк.
Сојугдан ки, сән әсирсән,
Көрүшәми тәләсирсән?
Кет әзизим, кет көрүшә.
Өз ешгинә садиг јаша.
Јалныз донмуш үрәкләри,
Ешги сөнмүш үрәкләри
Шахта кәсәр.
Мәһәббәтлә јанан гәлбә,
Шахта, човғун етмәз әсәр.
Сән нөгсансыз бир мәләксән,
Гохланмамыш тәр чичәксән.
Лермонтов да јазмыш сәндән,
Вәсфә кәлмәз көркәминдән.

Кимә бахсан нараһатдыр,
Һәр бахышын бир һәјатдыр.
Шимал гызы, шимал гызы
Еј шималын назлы гызы.
Чох тәәссүф ки,
Бирҹә гәлбдир синәмдәки.

1961 ил.

Мәним илһамым нәдир

Мәним илһамым нәдир?
Көпүкләнән чајларын.
Шырылтыјла ахмасы.
Јада јорғун бир көзүн.
Хумар-хумар бахмасы.

Мәним илһамым нәдир?
Инчә солғун јарпағын
Будағындан дүшмәси
Ики һәсрәт севәнин
Илк дәфә өпүшмәси.

Мәним илһамым нәдир?
Гајада тәк палыдын.
Аһәстә титрәмәси.
Ешгә дүшән бир гызын
Мән севирәм демәси.

Мәним илһамым нәдир?
Сылдырым гајалардан.
Хәфиф јелин әсмәси.
Тел дарајан бир гызын.
Көрүшә тәләсмәси.

Мәним илһамым нәдир?
Башы гарлы дағларын.
Вугарын әзәмәти
Севдалы бир оғланын
Сәрсәри тәбиәти.

Мәним илһамым нәдир?
Ќөзәл пајыз фәслинин
Ќур лејсан јағышлары
Солғун рәнкли бир гызын.
Думанлы бахышлары.

Губа 1961 ил.

Јахындан кәл, узагдан кәл

Доланды ај, доланды ил
Солду күлләр, ачды күлләр.
Еј ешгимин мүгәссири
Кама јетди чох көнүлләр.

Исти олду сојуг олду.
Нечә илләр јола салдым.
Сач ағарды чаван галдым.
Мән ешгимә садиг галдым.

Нәгарәт:

Јахындан кәл, узагдан кәл.
Кәл бир дујғу кими, кәл баһар кими.
Әһдә вәфалы садиг јар кими.
Кәл чых кәнчлијимдән јадикар кими.

Тәр чичәкләр сәни көзләр.
Онлар сәнсиз онлар мәнсиз
Бу аләми һүснүн бәзәр,
Кәл тәбиәт галмыш сәнсиз.

Сән илк ешгим, сән илк севдам
Гојма дарда мәһәббәти.
Мән бузунла јанар одам
Өзүн сына сәдагәти.

Нәгарәт:

Јахындан кәл, узагдан кәл.
Кәл бир дујғу кими, кәл баһар кими.
Әһдә вәфалы садиг јар кими.
Кәл чых кәнчлијимдән јадикар кими.

Губа 1959 ил.

Итән кәнчлијим

Сән еј бојланыб өтән кәнчлијим.
Накам севки кими өтән кәнчлијим.
Тәк-тәнһа јабаны бир чичәк кими.
Чығырсыз дағларда итән кәнчлијим.

1969 ил.

Сизин тој күнүнүздә.
Көзүмдән јашлар ахыб.
Ушаглыг мәһәббәтим.
Хәјал кими олса да
Силинмәз из бурахыб.

1961-63-чу илләрдә һәрби хидмәтдә олдуғум мүддәтдә, јазылмыш бир сыра шерләр топлусу

Бәлкә

Гонмуш бахышына бәлкә думанлар
Һардасан әзизим инди һарада
Мән сәни анырам һәмишә һәр ан.
Јәгин сән дә мәни салырсан јада.
Јығыб гашларыны еј гара зүлфлүм.
Дурмусан бәлкә-дә јол кәнарында.
Ја да бир нәғмәми мүрқүләјәрәк
Мәни һәрарәтлә саларсан јада.

ш. Халилова 1962 ил.

О гајытмаз бир дә кери

Сән инсансан јохса мәләк.
Сән јелмисән јохса күләк
Бир дамла көз јашы олуб
Хырда үзүк гашы олуб
Дәнизләрә гәрг олдунму
Етибарын сөјлә буму.
Кәл еј мүгәссир мәләјим
Наз бачаран бахышына
Көзләринин јағышына
Мән гурбанам.
Кәл еј тапылмајан итки
Шаир үрәјимин илки
Сәнә гошан шерләрими
Зәр нахышлы сырға кими.
Ал хурмајы телләринә
Руһуму ал әлләринә.
Ах, севкилим бу хәјалдыр.
Һалым јенә хәстәһалдыр.
Әбәдилик мәндән гачдын.
Көр кимләрә көнүл ачдын
Сән еј дилимин әзбәри.
Гајытмазсан бир дә кери.

ш. Оренбург 15-16.2.1962 ил.

Хатырларсан мәни дәрһал

Гызыл гаја думан олса.
Хатырларсан мәни дәрһал
Јарпагларын рәнки солса
Хатырларсан мәни дәрһал.

Сулар хумар-хумар ахса
Ким јанында јола бахса
Булуд өтсә шимшәк чахса
Хатырларсан мәни дәрһал.

Севкилиләр кәзсә гоша
Бәлкә гәлбин кәлди чоша
Көзүндә јаш гоша-гоша.
Хатырларсан мәни дәрһал.

Көјдән нарын јағыш дүшсә
Сых јарпаглар кәләр сәсә
Ким көрүшсә, ким говушса
Хатырларсан мәни дәрһал.

Баһар әтрин кәтирәрәк.
Дағдан әсәр сәрин күләк.
Бојнун бүкүб бәнөвшә тәк.
Хатырларсан мәни дәрһал.

ш. Алкына декабр 1962 ил.

Намəлум мəзар
(Намəлум əскəрин мəзары)

Вурушдун мəрдликлə сəн
Олдун мүбариз əскəр
Дүшмəндəн гисас алыб
Говдун евинə гəдəр.

Ајлар өтдү јел кими
Биз илдəн-илə дүшдүк
Тəкрарəн һəр фəсиллə
Нечə јол биз көрүшдүк.

Гајытмадын əзиз дост
Еллəр көзлəди сəни
Гојнунда боj атдығын
Чөллəр көзлəди сəни.

Јарандан ган ахаркəн
Баха-баха јоллара.
Күнəшин батан заман.
Көјлəр чөкəркəн гара.

Сон сөзүн сон сөһбəтин
Күлəклəр додағында.

Кәзәрәк нәгш олунду.
Говаглар јарпағында.

Мән мүбариз өлүмү
Көрмәсәм дә көзүмлә
Намәлум мәзарыны
Кәздирирәм өзүмлә.

ш. Алкына декабр 1962 ил.

Көзəл

Јашар дејир өлурəм инанырсанмы көзəл.
Өз ешгинлə, сөјлə, сəн дə јанырсанмы көзəл.

Налə гопмаз гəлбиндəн, үрəк јанмаса чанда
Мəјəр сəн дə јанмагдан бир шеј ганырсан
мы көзəл.

Бəс дејирлəр ки севда əбəди-јеканəдир
Сəн дə севданда əбəди галырсанмы көзəл.

Һичрана дөзүмсүз олуб мəндəн хəлвəтдə
о јар.
Нəғмəсиз теллəрдə мизраб чалырсанмы
көзəл.

Јамач думан, һава тутгун, чајлар һəзин.
О нəғмəкары јада салырсанмы көзəл.

Ким сəнə гаш көз етсə сөјлə көрүм.
Јашарын меһрин ондан алырсанмы көзəл.

ш. Халилова 1962 ил.

Суал

Нечә тапмаг сәни нечә, әзизим.
Вүсала үмидми, бары сән сөјлә?
Бир дә көрәрәмми јанымда сәни.
Мәнә таныш олан ағ өрпәјинлә.

ш. Халилова 1962 ил.

Гышла видалашаркән

Гар јағыр ләпә-ләпә донур суја.
Гыш да гуртармагда тәбиәт ислаг.
Јазын нәфәсини јер дуја-дуја.
Әсир көрпә отлар баш галдырараг.

Әлләрин әлимдә өтмүш кечәдән.
Ачырсан гәлбими күлүшләринлә.
Вахтын өтдүјүнү биз һисс етмәдән.
Кәзирик меһрибан бу минвал илә.

Бәли видалашды гыш тәбиәтлә
Јазын нәфәсинә бүрүнәр чөлләр.
Күләр ана торпаг саф мәһәббәтлә
Сачар өз әтрини чичәкләр-күлләр

О көрүш вахтындан билирәм ки мән.
Чох сулар ахмамыш илләр өтмәмиш.
Ајаг изләримиз, көрүш јериндән.
Һәлә силинмәмиш-һәлә итмәмиш.

Сарсытды дејәсән бу мәһәббәти
Нәгафил ајрылыг, нәгафил һичран.
Нәдәнсә дујмадым бу хәјанәти.
Сәнин о әлвида бахышларындан.

Инди буну дујдум буну анладым
Мән сәни анаркән бир баһар кими.
Сән исә һәм ағыр һәм сојуг олдун.
О көрүш ахшамкы "сулу-гар" кими.

ш. Алкына 17 март 1963 ил.

Сән исти-мән сојуг

Гәлбин сәнин мәнә гаршы
Од кими һәрарәтли.
Гәлбин сәнин мәнә гаршы
Саф тәмиз мәһәббәтли.

Ҝәлән хош тәбәссүмүн.
Ҹан севинир сөзүндән.
Ҹәмалына һамы һејран.
Вәфа јағыр ҝөзүндән.

Мән шимал бузлары тәк.
Чох сојуг сәнә гаршы.
Бәлкә буну дујмусан
Ахытмысан ҝөз јашы.

Севимли гыз, ҝөзәл гыз.
Унут мәни бир јоллуг.
Биз гәлбҹә башга-башга.
Сән исти-мәнсә сојуг.

ш. Саратов-шиханы апрел 1962 ил.

Әлвида Халилова

Әлвида Халилова, әлвида һәмишәлик.
Әлвида ки, бир даһа бәлкә биз көрүшмәдик.
Гојнунда мән јашадым, каһ пәришан каһ
күләр.
Мәни имтаһан етди сәрт шахталар күләкләр.
Фикирләр меjданында аjларла ат чапдығым.
Сәрһәдсиз хәјалларда мән тәсәлли тапдығым.
Гар тәпәли сәһралар, ајрылырыг әлвида!
Мәни гүруб чағлары, көрмәзсиниз јолларда.
- Сон дәфә көрүшүрүк әлвида еј "Сакмара"
Ахшам сәринлијиндә бир дә бахма јоллара.
- Бир гәриб гыш ахшамы мәнә көнүл ачан гыз
Билирәм ки үрәјин сыхылачаг арамсыз.
Мәндән кизли билирәм төкәчәксән көз јашы.
Көрүшмәјә кәлмәрәм өзүн билирсән јахшы.
Мүгәссир мән дејиләм сәндән көнүл алмадым.
Көзләјәним вар дедим, сәнә меjил салмадым.
Лакин тәәсүфләр олсун, о көзләмирмиш мәни.
Чох јерсиз алдатмышам һәм өзүмү һәм сәни.
- Әлвида Халилова әлвида һәмишәлик.

Әлвида ки, бир даһа бәлкә биз көрүшмәдик.
Сәни әзиз дост кими хатиримдә тутмушам.
Чүнки о вәфасызы гојнунда унутмушам.

ш. Халилова 12.11-1962 ил.

Халилова -1962-чи илин феврал ајында нојабрын-26-на кими һәрби хидмәтдә олдуғум јердир. Сакмара-Халиловдан бир-гәдәр аралы чај адыдыр.

Тәкчә сән гаршылама

Хош пајыз кечәси көј отларда шеһ.
Ислаг јарпагларын үзүндә жалә
"Шаһдағ"-дан әсдикчә сәрин-сәрин меһ
Тәбиәт шаиртәк кетмиш хәјалә.

Бах бу мәнзәрәнин көзәллијиндә.
Сыхылыб синәмә бир севдалы гыз.
Әлләрдә дилләрдә донмуш јериндә.
Данышыр бахышлар, үрәкләр јалныз.

Аловлу кәнчләри сүзүб арамсыз
Санки гаш-габаглы тәбиәт күлүр.
О көрүш сиррини зәннимчә јалныз
Илкин хәзан көрмүш будаглар билир.

Инди о көрүшдән дүз бир ил өтмүш
Әскәр палтарлары дурур әјнимдә.
Сыхмышам синәмә автоматымы.
Башга әскәрләр тәк әскәрәм мән дә.

Пајыз-пајыз илә һеч көрүшмәмиш
Фәсил-фәсил илә олмамыш әвәз.
Титрәк јарпаглара һеч хал дүшмәмиш
Данмысан достлуғу вәфасыз нә тез.

Бојну галстуклу јалтаг бир инсан
Дејәсән јолундан аздырмыш сәни
Јерсиз бәһанәләр дејилдир асан
Мүбарәк дејирәм тәзә ешгини.

Дөнәрәм бир баһар хош арзуларла
Демә о, јерләрдән итмишәм тамам
Елә һәмин јердә далыб хәјалә
Елә һәмин јердә чошачаг илһам

Хидмәтдән вәтәнә о вахт дөнәнтәк.
Гаршылар чөл мәни көј чәмән мәни.
Ленин күчәсијлә әлиндә чичәк.
Тәкчә гаршылама онда сән мәни.

ш. Оренбург 31 октјабр 1962 ил.

Сәһв аддымлар

Кәдәрдән безикән јорғун дурур.
Утанҹаг бир ешгин әзабы дурур.
Көнлүм бу севдадан һушун итириб.
Инди дә өзүнә зәрбәләр вурур.

Мин оддан аловдан, шахтадан кечдим.
Јашым аздыр маҹәраларым кениш
Горхунҹ фыртыналар вурду синәмдән.
Һәјат јолларымда олмады ениш.

Кәнҹлик һиссләринин дүшүб күҹүнә
Чох вахт чағрылмамыш гонаг да олдум.
Хәфиф күлүшләрә ујуб алданыб.
Мән өз ағылымдан узаг да олдум.

Дүнәнки сәһв чығырлар сәһв аддымлар.
Бах онлар бу күнкү ағлымдыр мәним.
Дүнәнки кечдијим долајы јоллар.
Бу күнкү һәгиги јолумдур мәним.

Мән өз сәһвләрими чох еркән дуjдум.
Дурмушам аjаға jенә дағ кими.
Түкәнмәз арзулар чошгун дуjғулар.
Бурүjүб гәлбими бир чыраг кими.

Сән о күтбеjини севәндән бәри.
Вердин башгасына меj чәләнкими.
Һүснүнә гошмурам зәриф нәғмәләр.
Адын позур шеримин аһәнкини.

Сәни анламаjан jекә гарынын
Гоjнунда көнүлсүз уjуjанда сән
Иjли нәфәсиндән иjрәниб бир вахт
Душүнмә күчәдә jалгыз галдым мән

Мәним jарым да вар севкилим дә вар.
Нә тез о күл чөһрән саралды, солду
Динчлиjими алан көзәллиjин дә
Донуб гәлбин кими вәфасыз олду.

Ким мәни дүшүнүб нә аныр-ансын
Ахыб түкәнмәјән илһамым вардыр.
Көзәллији көрән ики һәссас көз.
Бир дә кәләчәјә инамым вардыр.

ш. Халилова феврал 1962 ил.

Булудлар

Көјләрдә сүзүрсүнүз
Јолму итирмисиниз
Де кими кәзирсиниз.
Бәзиниз бу тәрәфдә
Бәзиниз о тәрәфдә.
Бәзән дурурсуз сәфдә.
Дәјишкән бахышлардан.
Дәhшәтли јағышлардан.
Ән гијмәтли јадикар.
Еј дәрбәдәр булудлар.
Сиз көјләрдә доғанда.
Дәрhал анырам онда.
Јар көзләјән бир гызын.
Бир севдалы јалгызын.
Дүјүнләнән гашыны.
Кәдәрли бахышыны.
Мави рәнкли думанлар.
Сизә-дә тәсәллим вар
Рәнкиниз мави тәмиз
О гызын өрпәјисиниз
Дәhшәтли јағышлардан
Ән гијмәтли јадикар
Еј булудлар думанлар!

Достлар тәрк етмиш мәни
О гыз унутмуш мәни
Сыхыр мәни тәкликдә
Чан сыхан гәриблик дә.
Һеч олмаса сиз бары
Тәкләмәјин Јашары.

ш. Халилова феврал 1962 ил.

Арзу

Нəркиз мухəккулу, лалə бəнөвшə.
Јамачда дəрəдə битир һəмишə.
Инчə хош рајиһə версə дə онлар.
Мəним гəлбиминсə өз истəји вар.
Дилбəр севкилимин хош нəфəсиндəн.
Тəр кул бəновшə гохлајырам мəн.
Чөллəрин əн көзəл шаһ чичəјини.
Чəлəнк кууллəринин əн көјчəјини.
Онун нəфəсиндəн дəрəчəјəм мəн
Инчə əллəриндəн тутуб бир ахшам
Говушуб вусала кəтирəчəјəм.
Һəсрəти өмурлук итирəчəјəм.

ш. Оренбург 1962 ил.

Гəлбимизсə донмуш күл тəк
Ајрылыгдан дөнду бизим.
Сəн кəлмəдин мəн кəлмəдим
Көрүшмəдик биз əзизим.

Гар газлары учуб кəлди
Донмуш көлүн кəнарына.
Онлар əсла ајаг басмаз
Өз əһдинə илгарына.

ш. Уфа 1962 ил.

«Ҝофһој ән бәбәһо»
Ән ҹувурһој Гүбә

1. Сүмәр ән кәсикә сүмәрдү әнтүни.
2. Хүбә хәрәб нибу сохдә.
3. Нәвојисд әсәр бору момуну.
4. Ово хуно ә Һилом кәрдош.
5. Әтү дирә дорһо хәрәкушд нәвомунди.
6. Куч ә кови, чиг-чиг ә Һәрәбә.
7. Хосдокор хүшдәрә ки мухоју?
8. Духдәр һисд ә сад кук мәрзү.
9. Әз кәс хуруһо, кәсә чи нидү.
10. Әтү дирә чикәһо кәлә нисд, ә кәлә бирә чикәһо чолә нисд.
11. Тази әз бун офдо, вој әз расд вој әз дурку.
12. Мән сәнин үчүн мүрдәки, сән мәним појпичәки.
13. Дәр сүрхиш ә дәр чуји офдорәни.
14. Ә лүһүфтү дәниш појтүрә дураз сох.
15. Киснә мукују һәммә мәрә хуно киснәји.
16. Мә мүрдә Һилом мүрдә нисд.
17. Нә вовләрдән бисдорум, нә хихләрдән.
18. Һәјилә әз тәлһи хурдә нәс бирә әз ширини шәндә нәс бирә.
19. Пул чүм нәс вәкүрдә.
20. Амбар хури күһ хурини, кәм хури күл хурини.

21. Дуркунә куфтирә расдәјор нәс оморә.
22. Һилом һәјбәји әз дүш ә дүш кәшдә.
23. Ширини дүл мизәнү.
24. Дуртә ширинтә.
25. Вәрдүши бәдбәхтини.
26. Хәрә күрк мухуру.
27. Сијә пәшм ә шушдәрәвоз сипи нибу.
28. Бәхили әз хәһәрлә бирор мунди.
29. Әз холә бuј дәдәј мијов.
30. Үлүк инсон әз һәјили бијо пур бу.
31. Әз еки-еки вәкүрдә тојәһој кијовиш марасу.
32. Әз офдоји зумусдуји кәрм ниворој.
33. Һәјил нә кирисдә дәдәј нәнә ниду.
34. Нифри дәдәј ловоји.
35. Јананда дәдәји, јаманда.
36. Бәбәсүзә һәјил етим нибу, дәдәјсүзә һәил етим имбу.
37. Мүрдәјирә һошири-һонии нисд.
38. Фундугһо мукују әз гәрәбәчһо кәләјүм.
39. Тич буравһо овһо тәмиз имбу.
40. Пул әз пул зијоди, чун әз чун зијод нисд.
41. Мүрдәһо мукују, зиндәһо һәр руз әдәт нун һәлво хурдә.
42. Говун әз ширини чат мизәнү.

43. Дултү түрə, руј тү мəрə.
44. Зиндə мидав сəр мүрдəрə əчə бүнүгə.
45. Вој-вој əри мүрдəкор.
46. Дүздирə 40 руз зəвəр нибу пəһəнү сохдə.
47. Əдү чүмтүровоз нəвиниһо кор бовор мəсох.
48. Һəммə вəрдүшиһорə имбу шəндə хəбəрбəрирə нəһ.
49. Хуби сох ə руј мəзə.
50. Чəнк күрүһо икид нисд, əз чəнк вирүхүһо икиди.
51. Е вəчəлəрəш дон кəрəки.
52. Күл əз күл ранк мəкүрү.
53. Ə озкорə воровундəрəвоз шүгəмəдəрд хуб нибу.
54. Одоми бијо духдир хүшдə бу.
55. Хуруз вишəји мукују сəрмə ə кулə дə дүммəрə кəс нəс дирə.
56. Нəвсү бəд буһо, чүмү тух нибу.
57. Хисирə одоми мүрдəрəхунoји.
58. Чү сохдикə əри кəси, тəн шушдикə əритүни.
59. Шофдолу һəмишə ə е пул нəс мундə.
60. Гози əз гозини, гози ə диклəвози.

61. Шəви лоли-кар.
62. Оводини һəр кəс əjү рач дорə.
63. Зу вəхүшдə чун согини.
64. Кəсə хоһ, кəсиш түрə хоjу.
65. Ов рушновини.
66. Лап нəзник мəбош тəлһ нəбоши лап дур мəбош ширин нəбоши.
67. Дуртə ширинтə.
68. Һəсəлə ə ширини ебо куфдири.
69. Хəми тү чүтам ов имбəрү кор түрə һəчу ки.
70. Шори-шори миjору, дəрд-дəрд миjору.
71. Хунə сухдə, хунə сухдəрə моjу.
72. Чубугə ə сəк зə, ə сəһибү рувот ки.
73. Чичој одоми дорд докə, чун одоми унчо дə.
74. Əз гəрəбəч лəпəjү ширин бирə.
75. Əз вəрф, одоми кəрм ниворов.
76. Ə һилом хуби-хуби.
77. Чор шоји е аббасини.
78. Косибирə һəjб нисд.
79. Һəвəл гəбилəрə хоһ, бəгдə духдəрə.
80. Əз нун хур нун кəм нибу.
81. Əнкүшдəри сүрхи əри домундə рузи.
82. Тəһно дор ə вишəш мəкəрдо.

83. Хуб ə хуби.
84. Һүзүм вəлəси, сукүрд дəкəси.
85. Хунəј дүшмəш Һəјилсүз мəкəрдо.
86. Одоми одомирə кəрəки.
87. Əз хəчəлəти мүрдə хуби.
88. Хəчəлəти кифлəт зобу бирə.
89. Ə шолуми нəдобуһо хунə, бəрəкəт нидобу.
90. Ə базар дуз бисдорикə ə хунəш дуз имбоши.
91. Бикори одомирə мүкүшү.
92. Ширини дүл мизəнү.
93. Бала əз нүкбəрə емишиш ширин бирə.
94. Мəјо-мəјо чикə нисд, чүнки оморəј чорə нисд.
95. Кор мундə-мундə, мундəни рафда.
96. Лəмпəј һəр мəрд ə хунəју үшүг дорə.
97. Чүмиш əз чүм дү əнкүшд Һəрəлүни.
98. Əз куш тə куш тəфəҺəт дə.
99. Рачи гоб нисд гəлəј ди ə раф вəни.
100. Һəрүс јаравуш сүфрəји.
101. Чəнк ə хунəј худо руј нə күрди.
102. Һəр сəрə е сури.
103. Хубə домор əз кук ширин бирə.
104. Əри гунши бирəји хој.

105. Хәбәрбәри хунә мачаруну.
106. Руз виниһо корә, шәв нидај дирә.
107. Еки е бог бәхши, еки е кӱлә онкур нәбәхши.
108. Инсон чәнгәдә зивисдкәш әз һилом сироји нибу.
109. Дӱлә војуһо чи зарали нидӱ.
110. Дәвәрә ә имоговоз ов мәди.
111. Наданиһо корә мәки.
112. Бор бијоруһо, бор имбәрӱ.
113. Дӱл гәрибә вәбәрдә мисвоји.
114. Нифри дәдәј ловоји.
115. Хунәһо тәнк бисдокәш дӱлһо фирәһ кәрдо.
116. Фәрзәнд чапар дӱшмәји.
117. Әз хәр һәсб нибу.
118. Сад холә чикәј е дәдәјә нидӱ.
119. Дурә инчо, синкили унчо.
120. Һәр коф ә чикәјӱ гимәтлӱни.
121. Е бәбә 7 кукә мидору, 7 кук е бәбәрә нәһ.
122. Духдәр хунәј кәсә ӱшӱг сохдә.
123. Ширинә зувун мозол имнсони.
124. Әрәги екирәш ә хубә руз нәнори.
125. Ә ов нә аташовоз нибу бәһс бәрдә.

126. Дуг әри хүш чү сохди ки әритү чү соху.
127. Әзир сәртү ов дарафдәнијә кор мәсох.
128. Тү ђәјблуникә, кәсә ђәјблу моку.
129. Пир бирәј пәшму бирәј.
130. Әри ә мәтләб расирә һомсолә кәрәки.
131. Ђәрүс үшүг хунәји.
132. Зән јаравуш хунәји.
133. Сад хәр е әгүлмәндә гурбу кәрдо.
134. Чәнгәдә әз дәстү моров шолуми сох.
135. Әз хурдә имид хуби.
136. Ә михәнәтовоз рәһ мара.
137. Ә шори кәс чәвги мәсох.
138. Әз хејр курк ә чогголиш мирасу.
139. Ә ђилом һәммә јаравушһо әри зәни.
140. Әз зән бүј гүзүлкүл мијо бијов.
141. Ђилом әсәр дузи вә.
142. Әчәвгирәвоз нун ђәсәл моху, ә шолумировоз нун мүнүк ху.
143. Әсәс ләђәјтү кувонмиш мәбош.
144. Вачарундәш әдәс зән дә, оводу сохдәш.
145. Хубә зән, мәрдә үзүог мисоху.

146. Зәнсүз ҝәрдо хунәј дүшмә.
147. Әри дүшмәјтүш мүрдә мә хоһ.
148. Рүј мүрдә хиники.
149. Овондлүјә вәчә әз гәд хојә
чив мизәнү.
150. Худо-худој һәвәлини.
151. Худо гилог нисд, һә ебо зәнү
чүмә вәкәну.
152. Шүвәр ђәјили чүшмәј сәбәћмундәјини.
153. Ә шори гунши шор бош.
154. Хәрә әгүлмәнд мәсох.
155. Аташ-товуш нун-нухоруш.
156. Вәрф мијов пој имбәјү.
157. Биморә тимор ҝәрәки.
158. Ә бунмә хок нәвәри.
159. Сәк чүни пусду чү бу.
160. Кук ләмпәј хунәји.
161. Ҝов раби әчол офдорә ћәлоли.
162. Әз һәвәл чәтини вүнүһо әхирү
ник имбу.
163. Дүшмә нәс хисирә.
164. Әз офдоји шәћәнҝуми ҝәрм ниворој.
165. Әз бирәјтү кәләкәди мәсох.
166. Ҝиснә мун ә дәр кәс мадара.
167. Әри сәбәћи тү фикир сох.

168. Дүздə дүл бисдокə хунə бурра ḩəсонти.
169. Сəниḩəткор бијо заркар бу.
170. Инсон гəнəтсүзə гуши.
171. Амбара пул дүшəј инсони.
172. Ə пəсəј чого мол кордə микəшдү.
173. Ə коф кəлəтə нобуhо ə хубə руз нимуну.
174. Ə пул-мол иhдибор нисд.
175. Ə həр кук, духдəр иhдибор нисд.
176. Гəдүр зəнə шүвəр мидав, гəдүр шүвəрə зəн.
177. Човонə ə руј моворову.
178. Чофој бəбə дəдəј əри ḩəјили.
179. Хəрəби мəсох, хəчəлəти ə рујтү момуну.
180. Бəḩзидов дузиш нəс кирошдə.
181. Ə мүрдəј инсон чи нəдə.
182. Гəрди əри хубə руз нəс мундə.
183. Чəнк зəни шүвəри воруш васалини.
184. Ə дүшмə иhдибор нисд.
185. Духдəр мол кəси.
186. Ə чухури ов импојү.
187. Хунај худо оводу.
188. Зəн коф мухуру.

189. Кушд әсәр осдугу вә.
190. Гәриб әз дүли нихәндү.
191. Сад дустә рәһә ди, ә е дүшмәрәвоз
дуст бош.
192. Ә мәрдсүзә хунә ләзәт нидобу.
193. Е тәмизә нум ә мол дәвләт мәрзү.
194. Ә һомум даравһо әрәг мисоху.
195. Ә кәләтә һүрмәт күрүһо ә хубә
руз мумуну.
196. Бәбә-дәдәј зәнтү, бәбә-дәдәј түни.
197. Бәбә-дәдәј одомирә ебо бирә.
198. Сур түрә ә кәс мәди.
199. Ноһогијә кофә мәсох.
200. Сиројирә әз кисне чу хәбәри,
һәсблүрә әз појодә.
201. Кәсә нә хоһуһорә, худо нихоју.
202. Кучә бә кучә, е бәл әлүчә.
203. Дәдәј ә чикә дәдәји, зән ә чикә зән.
204. Әр сәрә е сури.
205. Нәрдуву норә әки худо ниварај.
206. Әз һилом һәмишә ујог бош.
207. Чәнк күрдигәш руј мәбур.
208. Әз одоми пул нә мол мунуһо, е хубә
фәрзәнд мунуһо хуби.
209. Тү-түникә, мәш-мәнүм.

210. Имбуруз түни сәбәһ мә.
211. Күһнә сүмәрһорә ов мәди.
212. Кәләмәрд ңәјилә хунојм зу
инчимиш бирә.
213. Дуст-дустә ә чәтини кәрәки.
214. Мәрд сәрпуш зәни.
215. Зән сәр рәһәјо гоби.
216. Әз мәрдүмазар 40 хунә дур.
217. Хәлг икидсүз нибу.
218. Чун-чуни.
219. Басгуни ән дузини.
220. Һәјил күл хунәји.
221. Сәк пој сәкә нивошу.
222. Әз буш еки мадаров әз сәхд дүдү.
223. Сәк кушд сәкә нихуру.
224. Инсон хомә шир хурдәји.
225. Нәхир нә морә бәкә шәв нәс бирә.
226. Зән зирисәнгә есијов бирә.
227. Әз ңошир 40 сал буј ңошири мијов.
228. Пој ңәрүс бијо бәрәкәтлү бу.
229. Әз видовусдә тирјох мудуру.
230. Ов ә оводунәијә чикә дарафда.
231. Чоги ночогини.
232. Һәммәрә кәрдо имурәш ә гәд үшү.
233. Әз буру зарзаринүм әз дору војзари.

234. Ə ḩошир сәхд бирә рач ниду, ә ḩони такабури.

235. Чүм имбу ә кул мүнүшү, чүм имбу ә күһ мүнүшү.

236. Əз ḩәсб офдорәј, гирмочә ә хори нә норәј.

237. Хок зән шүвәр әз е чикә вәкүрдә оморә.

238. Инсонә дәрд мүкүшү.

Сәрномә

Слово о поэте 5

Бәдә хәбәр
(Әри јоровурдә шаир Јаша бирормә) 13

Әхири коғоз 16

Хосдәнүм инсонһорә

Дәдәј 25

Воку дәрмәрә 27

Ҝирошдә рузһој һәјили 28

Түш данусдәни 30

Рузһошму ә хејрбу никәрәј доги 32

Духдәр 34

Нипүрсүм 35

Шәв гүдүши әну духдәр 36

У мәнкијә шәв 37

Түрә-түрә дирәнки 38

Рачи тү 40

Әри чинор баллада 43

Ҝәдәләј куксәк 46

Ту офдорә әјормә 48
Духдәр дәрбәнди 50
Дуһор мәḩәз 53
Зәнһој чувур, зәнһој доги 54
Е хуби ә ḩилом чәнд хуби норә 57
Хосдәнум инсонһорә 59
Пәшмуни 61
Хојим дуекирә 62
Салһој довḩо (Әз поема е тикә) 63
Дәрбәнд 65
Ов нәмурум (Әри Х.Д. Авшалумов) 67
Әки Дог «Машук»
(Әри М. Лермонтов) 68
Духдәр урсијәти
(Әри космонавтка С. Совитскаја) 69
Дәсһој Фәһлә 70
Чорризиһо 72
Магистрал «Бајкал-Амур»
(пролог әз поема) 74
Әрчу хәрәбиһо, ә хубһо бирә
(Әри шаир хәлг иму Исог Ханук) 75

Ворвориһо кофһојтүрә хундәнут
(Әри шаир Бинјаминов Шәлмү И.) 76

Ә ћүрмәт еоровурди Раби Шолум 78

Әри раби Нәтән 80

Ә Губә кирошди ђәјилиһојтү
(Әри бүзүркә кук хәлг иму
Илјагуев Јагуб Јусифович) 82

Чү ширини нәфәстү
(Әри шаир-хонондә Јакубов Ушвәћ
Ифраим) 85

Сә шејр әри Тәлћүм Гуршумов
(Таир Гилалович Гуршумов) 87

«Вәрф мијов воруш мијов...» 89

«Чү кујум и ђилом һәмишәји нисд...» 90

Мәним илһамым нәдир

Сәни дүшүнүрәм 92

Бармағыма үзүк тах 93

Үрәјимә ишыг чәк 94

Ҭохунду 95

«Кәздим ојмаг-ојмаг вәтән мүлкүнү...» 96

Чавабсыз бир мәктуб 97

Тәбиәтин гојнунда 99
Јухуда 100
Дузсуз көзәл 101
Ахды 102
Гыш 103
Гудјалчај 104
Ај нә үчүн күнәшә чәпәки бахыр
(Әфсанә әсасында јазылмышдыр) 105
Мән ушаг олмамышам 108
Шимал мешәсиндә гыш 110
Губа 112
Сәнин һәсрәтин 114
Ондан Јазмасам 115
Учдун мәндән узаглара 116
Шимал гызы 118
Мәним илһамым нәдир 120
Јахындан кәл, узагдан кәл 122
Итән кәнчлијим 124
«Сизин тој күнүнүздә...» 125

1961-63-чу илләрдә һәрби хидмәтдә олдуғум мүддәтдә, јазылмыш бир сыра шерләр топлусу

Бәлкә 128

О гајытмаз бирдә кери 129

Хатырларсан мәни дәрһал 130

Намәлум мәзар
(Намәлум әскәрин мәзары) 132

Көзәл 134

Суал 135

Гышла видалашаркән 136

Сән исти-мән сојуг 138

Әлвида Халилова 139

Тәкчә сән гарышлама 141

Сәһв аддымлар 143

Булудлар 146

Арзу 148

«Гәлбимизсә донмуш күл тәк...» 149

* * *

«Кофһој ән бәбәһо» Ән чувурһој Гүбә 150

Јаша Машијахов

Дәдәј

Редактор - Машияхов Я. Я.

Печать офсетная. Формат 84x108 1/32
Усл. печ. л. 8,82. Тираж 350 экз. Заказ № 846